

פרשת דברים

מדוע קרא חומש דברים? אין הסיבה כי זו המילה הראשונה בספר זה לא סתם שם. **התלמידים** **מיד ענו** חומש זה הוא הנאום של משה רבינו אלו דברים שאמר משה לפני בסוף שנת ה-40 במדבר.

שם נוסף "משנה תורה"

פרוש: כמו שני. וכן מצאנו מן היה יורד בשישי משנה. הסבר נוסף מלשון: ושננתם לבניך - **ללמוד**. ולחזור. (שינון, משנה)

מדוע משה מלמד את התורה פעם שניה? התפרץ מאן דהוא מהכיתה ואמר: עתה הם נכנסים לא"י.

יפה מאוד. עד כה קבלו את התורה במדבר, שם הרבה מצוות לא מתקיימות. כל המצוות התלויות הארץ שמיטה חלה... ואף הקרבנות לא התחייבו בהם במדבר פסח וקרבת תמיד(חלק מהראשונים) ואף המצוות שהתחייבו בהם זה רק ללמוד כיצד לקיימן בארץ.

המשלנו זאת לחייל בטירונות או לסטודנט לרפואה, כל הלימודים זה הכנה לתפקיד, ואין ההכנה דורשת כמו התפקיד בפועל. לכן עתה שהחלו להכנס לא"י יש מקום לחזור על התורה ולבאר יותר עתה אפשר ללמוד את התורה באמת להבין ולקיים.

וכך מפורש שדברי משה נאמרו בעבר הירדן.

את הפסוק הראשון למדנו עם **תרגום אונקלוס**. ראינו שהוא לא סתם תרגום משפה אחת לשניה אלא זה פרוש לחומש. הזכרנו שתרגום זה תירגם אונקלוס ברוח הקודש (כדברי הגמרא מסכת מגילה דף א)

פסוק זה וכן פסוק ב' הוא תוכחה לעם ישראל.

אך התוכחה נאמרת **ברמז**, הקודים. מדוע?

עוד שאלנו מדוע משה נזכר להעיר להם על מה שקרה **לפני כ-40 שנה**?

התשובה ע"פ רש"י

משה מוכיחם ומאוד נזהר בכבודם.

לכך מוכיחם ברמז. וכן זוהי הסיבה שממתין עד שנת ה-40. שלא יהא מוכיחם וחוזר ומוכיחם. שלא יהיו רואים אותו כל הזמן ומתביישים.

פרק א

חומש דברים בא ללמד ולבאר את התורה

" הואיל משה באר את התורה הזאת"

אך הבאור לא מגיע משה מתחיל לספר את ההסטוריה של ישראל במדבר.

באור התורה מגיע רק בסוף פרק ד. מדוע?

מסביר הרמב"ן:

"**וטרם שיתחיל בביאור התורה** התחיל להוכיחם ולהזכיר להם עונותיהם כמה ימרוהו במדבר וכמה שהתנהג עימהם הקב"ה במידת רחמים **וזה להודיע חסדיו עימהם. ועוד** שיוכחו בדבריו **שלא יחזירו לקלוקולם** פן יספו בכל חטאתם, ולחזק לבם בהודיעו אותם כי במידת רחמים יתנהג עימהם לעולם **שלא יאמר אדם לא נוכל לרשת את הארץ** - כי אין אדם אשר לא יחטא, ומיד תהיה מדת הדין מתוחה כנגדנו ונאבד, ולכן הודיעם משה **רבינו כי הקב"ה רחמן מלא רחמים**..."

פסוק ו' "רב לכם שבת בהר הזה"
שני פרושים ברש"י מהו רב לכם.

1. כפשוטו-הרבה זמן בהר סיני .
  - 2 הרבה יקר וגדולה לכם קבלתם שם : תורה משכן כלים..
- באתם עד קדש ברנע (דרך של 11 יום עשיתם ב3 ימים- ה' כ"כ חפץ להכניסכם לא"י.
 "בואו ורשו ... עד נהר פרט".
 היו צריכים לקבל את הארץ ללא מלחמה עד נהר פרט כאשר נשבע ה' לאבותיכם.
 אך פסוק כ"ב : ותקרבוני אלי כולכם...
 מה חטא המרגילים גרם?

1. 40 שנה במדבר.
  2. היו צריכים להלחם .
  3. קבלו רק ארץ 7 עממים.
- בע"ה תתקיים שבועת ה' לאברהם אבינו ונרחיב גבולות ארצנו עד נהר פרט בקרוב!**

דגשים נוספים:

פסוק י"ב ע"פ האבן עזרא איכא אשה לבדי טרחכם משאכם וריבכם.

טרח-לימוד התורה לישראל.

משא - תלויות ישראל במדבר.

ריב - בין אדם לחברו.

פסוק כ"ב "ותקרבוני אלי כולכם"

הדגשנו את פרוש רש"י וכן קראנו תרגום יונתן.

שמשבירים "כולכם" בערבוביא חוסר כבוד קטנים וגדולים במהומה - מציאות של חטא ועוון לעומת ותקרבוני אלי ראשכם וזקנכם (לאחר מתן תורה) - מציאות של קדושה בכבוד ראשי העם פונים אל משה.

פסוק כ"ג וייטב בעיני הדבר רש"י מסביר גם זו מן התוכחה. שהייתי מראה לכם שאני מסכים שתבדקו את הארץ. כדי שלא תבדקו! ואתם לא קבלתם.

עוד ראינו בפסוק זה את דברי הרמב"ן

מדוע משה לא מזכיר כאן כמו בחומש במדבר כלום "אנשים ראשי בני ישראל המה." "נשיאי עדה" "אנשי שם"

התלמידים מיד ענו כאן הם כבר רשעים אחרי חטא המרגלים. וכך מסביר הרמב"ן.

פרק ב'

פסוקים ב'- ל'

פרק זה בקפיצה עוסק בשנת ה40 לאחר שהיה של כ40 שנה במדבר (בעקבות חטא המרגלים).

מתקדמים לא"י.

בעקבות חטא המרגלים לא יכבשו את כל 10 העמים שהבטיח ה' לאברהם אבנו. לכן הם יקיפו את ארץ שעיר מואב ועמון.

שלושת עמים אלו קיבלו את הארצות בהם הם יושבים מאת ה' כבני אברהם. שעיר הוא עשיו. עמון ומואב בני לוט ועשאו כבנו של אברהם בזכות שהלך עם אברהם...(רש"י פסוק ה').

הדגשנו בכיתה את ההבדלים ביחס של ישראל(ע"פ ציווי ה') בין אדום מואב ועמון.

1. נאמר לבנ"י אֲכַל תִּשְׁבְּרוּ מֵאֲתֶם בְּכֶסֶף...כִּי ה' בָּרַךְךָ...לא חֲסַרְתָּ דָבָר.

ציווי לקנות משעיר אוכל כי ה' ברך אותך. ציווי זה לא נאמר לגבי מואב ועמון. מדוע? **התלמידים חשבו וענו** שעיר הם בני עשיו התורה רוצה שילמדו שברכת יצחק ליעקב מתקיימת ביעקב ולא בעשיו.

2. נאמר לגבי מואב אל תתגר במלחמה - משמע מותר להתגרות בהם לא לשם כיבוש. ואילו כלפי עמון אסור להתגרות בהם כלל שנאמר אל תתגר במ.

הסברנו בכיתה ע"פ רש"י אבל בבני עמון נאמר ואל תתגר במ, שום גרוי, בשכר צניעות אמם, שלא פרסמה על אביה כמו שעשתה הבכירה, שקראה שם בנה מואב:

שאלנו בכיתה מה ההבדל בין בין אדם שחטא ומתבייש לחוטא ומפרסם את חטאו?

1. מי שמתגאה בחטא הוא שמח בו וחפץ בחטא אינו חוזר בתשובה. טובל ושרץ בידו.
2. ההבדל בין המפרסם למתבייש הוא המפרסם רשע המתבייש עשה חטא במקרה אבל הוא צדיק. עתה הוא מתבייש בו.
3. המתגאה = החטא חלק ממנו.
4. המתגאה גורם לאחרים לחטוא. כאילו זה לא נורא.
5. מי שמפרסם את החטא אומר ככה אני אין לי תקנה זו המציאות שלי.
6. התלמידים אמרו זה כמו קין שאמר גדול עווני מנשא? באמת מה כ"כ הבעיה.

שאלנו מי עוד התבייש בחטאו?

- (1) בספר שמואל: שאול שלא אמר לשמואל שהעלה אותו באוב.
- (2) בחומש בראשית שר המשקים אומר את חטאי אני מזכיר היום(הוא מתנצל שצריך להזכיר את חטאו.
- (3) אמר אחד התלמידים אדם הראשון שהתחבא לאחר החטא. התורה מלמדת אותנו ממי כבשו שעיר מואב ועמון את ארצותם. שאלנו מדוע זה חשוב לנו לדעת שהם כבשו מהענקים(רפאים אימים זמזומים)? למדנו מכאן שה' נתן להם את המקומות הללו. הם לבדם לא היו יכולים לכובשם. וכך כתוב בפסוקים שה' נתן להם את הארצות הללו ירושה.

פסוקים י"ד-ט"ו

בתוך הפסוקים משה מזכיר עתה כאשר תמו כל הדור שחטא בחטא המרגלים...קומו ועברו...לעבר א"י. ומוסיף משה גם יד ה' היתה במ להומם... יד ה' זו תפקידה שימותו כל אנשי דור המדבר אך אומר רש"י זה היה חסד ה' לישראל למהר כניסתם לארץ!

פסוקים כ"ד -ל"א

סיכום תוכן הפסוקים

- ❖ ציווי ה' להלחם בסיחון.
  - ❖ הבטחת ניצחון.
  - ❖ פרסום הנצחון תחת השמים.
  - ❖ קריאה לשלום. אעברה בארצך...
  - ❖ תוכן דברי השליחים.
  - ❖ סיחון מסרב.
- שאלנו כמה שאלות?
- א. מה פרוש תחת השמים?
  - ב. מדוע משה קורא לשלום במקום להלחם כדבר ה'.
  - ג. מדוע השליחים אומרים לסיחון אעברה בארצך...אוכל בכסף...כאשר עשו בני שעיר ומואב. הרי מואב לא מכרו להם אוכל.

ב, לב - ג, כ

כיבוש סיחון מלך חשבון. דגשים בכיתה. פסוק ל"א "קָאָה הַחֲלָתִי" פרוש- התחלתי. התחלתי לתת בידך את סיחון...החל רש. מדוע כתוב שה' החל לתת את סיחון לפני משה עוד לפני פרוץ המלחמה?

תשובות התלמידים:

- א. מפלת סיחון החלה בפסוק ל' "וְלֹא אָבָה סִיחֹן... כִּי הִקְשָׁה ה'...אֶת רוּחוֹ ... לְמַעַן תִּתּוֹ"

- ב. תחילת הנפילה הייתה שיצא מארצו למלחמה. כך לא נלחם מתוך הערים הצורות. ועוד כל עמו ניתנו ביד משה כאחת ולא היה צריך לכבוש כל עיר ועיר בפני עצמה.
- ג. **רש"י** החלתי תת לפניך. כפה שר של אמוריים של מעלה תחת רגליו של משה והדריכו על צוארו: (הזכרנו מחומש בראשית לפני מפגש יעקב ועשיו, נלחם יעקב עם שרו של עשיו וכן לפני קריעת ים סוף כתוב וה' נלחם להם במצרים פרוש אחד מביאים חז"ל ה' נלחם ב"שר" של מצרים.)

פסוק ל"ג "וַיִּנְדֹּף אֶתְּךָ וְאֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַסְּבֵרָנוּ שֵׁשׁ קָרִי וְכַתִּיב הַמְּלַמְדִים אוֹתָנוּ רִמְזִים וְסוּדוֹת בַּתּוֹרָה. פְּעָמִים שֶׁאֵין אָנוּ מִגְעִים לְעוֹמְקֵם שֶׁל הַלִּימוּדִים שֵׁשׁ בְּכָל דָּבָר אֶךְ כַּאֲן רִשׁ"י מִסְבִּיר: וְאֵת בְּנֵינוּ. בְּנוֹ כַּתִּיב, שֶׁהִיָּה לּוֹ בֶן גְּבוּר כְּמוֹתוֹ:

ל"ה "רַק תִּבְהַקֶּה בְּזַנְנוֹ" הַתְּלַמִּידִים הַשּׁוֹוֹ אֶת הַנְּאֻמָּר בְּמַלְחַמַת סִיחּוֹן לְעוֹמֵת הַנְּאֻמָּר בְּמַלְחַמַת עוֹג ג, ז "בְּזוֹנוֹ" הַסְּבֵרָנוּ ע"פ בַּעַל הַטּוֹרִים ג, ז וְרִשׁ"י ב', ל"ד.

עמון ומואב טהרו בסיחון.

פסוקים ל"ו, ל"ז מלמדים שכבשו מסיחון עד נחל ארנון. ואילו בפס' ל"ז לא כבשו ליד נחל יבק את עמון-כאשר ציווה ה'. כיצד כבשו עד נחל ארנון ולא כבשו ליד נחל יבק. (הרי הוא הרבה יותר צפוני לנחל ארנון.) ועוד כיצד כבשו עד נחל ארנון הרי ה' ציווה לא לכבוש את עמון ומואב?

1. בניי כבשו עד נחל ארנון צמוד לנהר הירדן (החלק המערבי של עמון) את החלק המזרחי השאירו בידי עמון כאשר ציווה ה'.

2. ואף החלק שכבשו עד נחל ארנון לא מן העמונים כבשו אלא מסיחון שהוא כבש מהעמונים. כאשר כבש סיחון הייתה רשות לישראל לכבוש את השטח הזה מסיחון. (הזכרנו שלאחר כ-300 שנה בימי השופטים בא מלך עמון למלחמה בישראל וטוען שישראל כבשו אותו ... אומר יפתח ישראל לא כבשו את עמון אלא את סיחון...)

מלחמת עוג

ה' אומר למשה "אל תירא אותו" מדוע היה משה ירא? במיוחד אחרי שה' נתן בידו את סיחון. הזכרנו את הפליט ממלחמת ארבעה המלכים (אריוד, כדרלעומר, תדעל, אמרפל) נגד חמשת מלכי סדום (ברע, ברשע, בלע, שמאבר, שנאב) הפליט בא לבשר לאברם שנשבה אחיו- לוט. אף שמטרתו הייתה שיהרג אברם והוא יקח את שרי חשש משה אולי יש לעוג (הוא הפליט) זכות שהודיע לאברם. וזכות זו תעמוד לו במלחמה נגד ישראל. לכן אמר ה' למשה אל תירא אותו.

דברנו על מיטתו של עוג. וספרנו מהגמ' כיצד הרג משה את עוג. והגמ' כיצד רצה עוג לכפות הר על ישראל...

פרק י"ד פסוק כ"א- פרק ט"ו פסוק י"ה

פסוק כ"א: לֹא תִבְשַׁל גְּדֵי בְּחֶלֶב אֱמוֹ

איסור זה כתוב בתורה 3 פעמים.

מדוע? ללמד על איסור בישול, אכילה והנאה של בשר וחלב יחד.

כ"ב - כ"ט: מצוות מעשר שני.

באיזה מעשר מדובר בפסוקים?

עשר תעשר: ודאי לא מדובר בתרומה גדולה או ביכורים שאין להם שיעור (מהתורה) כאן צריך להפריש 1/10.

אם כן החיוב כאן או מעשר ראשון או מעשר שני.

פסוק כ"ג: כתוב "ואכלת לפני ה' אלוקיך" איזהו מעשר נאכל רק בירושלים (תוך החומות) = מעשר שני שנאכל לפני מן החומה בטהרה.

"לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה' "

כיצד יהיה לי יראת שמים? על ידי שאני אוכל פרות?

קדימה מעט מהתשובות בכיתה.

❖ שאתה נותן מהפרות אתה זוכר שה' הוא הנותן לך כח...

❖ כאשר אדם לפני האכילה מפריש תו"מ הוא מקיים מצווה.

❖ האדם עולה עם הפרות לירושלים ואוכלם בקדושה.

❖ אכילה לא רק של חשק או תאוה...

- ❖ חקלאי שכל ימיו חושב כיצד להוציא פרות גדולים משובחים כמה ירויח... עלול לחשוב שזה העיקר בחיים אוכל כסף (כך יכול להיות בעסקים נוספים) מה ישמור אצלו את היחס המתאים לתורה וקדושה? שהתורה אומרת אלח תאכל קודם תרו"מ... תאכל בירטשלים בקדושה.
- ❖ שם בירושלים את מי יפגוש את אמיתי נבנצאל ושאר הלויים חברי הכיתה רועי אריאל בקשי יאיר דור, אהרן לוי, אליהו לורנס, שם יפגוש החקלאי את שבט הלוי שאין לו נחלה זה יחבר אותו לאנשי הקודש של ישראל, אנשי התורה, מהם גם ילמד תורה ויראת שמים, הוא יביט על עבודת הכהנים במקדש ודאי יתמלא ביראת שמים.
- ❖ עוד הוספנו כי איסור זה המשך של איסור מאכלול אסורות פרותאסורות באכילה הרי הם טבל עד שפרישו מהם תרו"מ.

פדיון מעשר שני וביעור מעשרות כ"ד - כ"ה

כי ירחק ממך הדרך וננתת בכסף קדושת הפרות עובר לכסף והפרות יוצאים לחולין. את הכסף מעלה לירושלים קונה בו מכל מאכל ... ואוכל בקדושה בירושלים.
והיה אם נשאר בשנה השלישית חייב לבער ולהוציא את המעשרות שנשאר לו בבית.

פרק ט"ו א' - ו: שמיטה

בחומש שמות ובחומש ויקרא אנו לומדים על שנת השמיטה כשנה שאין עבודה בשדה, הפקרת הפרות, ומצות אכילתן לאוכלה ולא להפסד.
כאן אנו לומדים על מצות שמיטת כספים בסוף שנת השמיטה.
למדנו על מצוות הלווה לאחיך האביון.
מצוות עשה שמת כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו.
איסור לא תעשה. לא יגש את רעהו.
וזה דבר השמיטה. צריך לור בדיבור משמט אני.
אחרי שביטל את ההלוואה אם חברו נותן לו את הפרעון מותר לו לקחת וכך צריך לעשות.

ז' - י"א

השְׁמֵר לָךְ לִּפְנֵי יְהוָה דָּבָר עִם לְבָבְךָ בְּלִיעַל לֵאמֹר קָרְבָה שְׁנַת הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָה וְרָעָה עֵינֶיךָ בְּאֶחִיד הָאָבִיוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ.

- יש חשש שתפסיד את ההלוואה אז אולי לא תעזור לאביון.
- התורה מזהירה ואומרת אם תתן לאביון ה' יברך אותך.
- ומי שאינו נותן זו מחשבת בליעל.
- היכן הזכרנו אנשים שנקראו אנשי בליעל?
- ביעור הנדחת" ענה יהודה סרור המתוק.
- מדוע התורה הקישה בין עובדי ע"ז לאדם שאינו מרחם ואינו נותן צדקה או הלוואה לאחיו?
- תלמידי הכיתה התאמצו חשבו ואט אט אצבעות הורמו.
- אדם שאינו נותן צדקה שוכח שמאת הייתה זאת הברכה. ✓
- כמו ע"ז שאינו שומע קול המתפללים אליו. ✓
- יש בע"ז אכזריות כמו מעביר בנו למולך. ✓
- בתחילה אינו מקיים מצוות צדקה, פורק עול ובעקבות עזיבת המצוות הולך לחצוב בורת נשברים אשר לא יכילו המים. ✓
- מי שאינו מרחם אינו מתנהג כמידותיו של הקב"ה. ✓
- אינו מאמין שה' נותן שכר למקיימים מצוותיו. ✓

פרשת ואתחנן

פרק ד

א-כ"ד תאור מעמד הר סיני ומתוך כל אזהרה ואיסור עשיית כל פסל.

משה מזהיר על שמירת תורה שבע"פ וחיוב לימוד התורה לבניך ולבני בניך, העבר לדורות את מעמד הר סיני. אך הזהר כי לא ראית בהר סיני דמות, אלא קול (הזכרנו שבני ישראל ראו את הקולות מה אי אפשר לראות) לכך אל תעשה כל פסל ...

פסוק ט"ו נפגשנו שוב באזהרה ונשמרתם מאוד לנפשותכם"

מה התחדש ונוסף על האיסור בפסוק ט' השמר לך (שמירת הגוף) ושמור נפשך מאוד (שמירת הנפש- תורה ומצוות).

פסוק ט"ו מוסיף אזהרה על איסור ע"ז. איסור זה כנגד כל התורה אם יש ע"ז הרי זה כפירה בכל התורה כולה.

כי אנכי מת ויש חשש שבניי יטעו אחר ע"ז. בהיות משה מנהיגם איננו.

דרך אגב הזכרנו את הגמ' ירושלמי ברכות פרק ט' על פסל בהקשר עם הפסוק שראינו כי מי גוי גדול כה' ... אשר לו אלוקים קרובים...

הפסוק נאמר בכיתה בתמיהה והתלמידים שאלו ה' קרוב?

הוספנו תמיהה והדגשנו את המילה קרובים (לעומת קרוב) וכי יש הרבה ... וכך שאלו המינים את רב ... כתוב בתורתכם שיש הרבה ... ואומרת הגמ' כל מקום ששאלו המינים התשובה נמצאת בהמשך הפס' וכך א"ל שפיל לסיפא דקרא בכל קראנו אליו(לשון יחיד ה' אחד) שאלו תלמידיו א"כ מדוע כתוב קרובים ? א"ל ה' קרוב בכל הדרכים והמפגשים בעולם בכל עת ובכל מצב הרבה קריבות יש . לעומת הפסלים שהם קרובים כל אחד ופסלו בביתו אך רחוק ממנו קורא לו ואינו עונה.

כ"ה - מ

משה מזהיר את ישראל שעלולים ברבות השנים בא"י להשחית וללכת אחרי ע"ז. אז אבד תאבדון מהארץ והפיץ אתכם בעמים...ואף בארצות נכר תעבדו אלוהים אחרים ... ובצר לך ובקשת את ה' ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. בפסוקים אלו הדגשנו :

אף שישראל חוטאים ה' שומע את תפילותיהם . גם כשהם חוטאים הרי בנים לה' . וכן מפרש בפסוקל"א לא ירפך ולא יעזבך ולא ישכח את ברית ... ברית אשר ה' כרת עמנו לא תבטל לעולם אפף כשישראל חוטאים.

כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך. מי שקורא לה' באמת. ה' יענהו כמו שאנו מזכירים כל יום ב"אשריי" קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר עקרהוואו באמת.

כל זה ושבתי עד ה' אלוךך. עד ה' אין כאן תשובה מאהבה אלא מיראה עקב צרות הגלות. זה מעלה וחשוב מאוד אך עדיין אין כאן תשובה מאהבה .(הרחבנו).

פסוקים ל- מ'

כי שאל נא לימים ראשונים האם יש עם ששמע את אלוךך ונתן ומלמד את התורה כמו ששמעת ויחי. וכן שאל האם יש עם שראה את אלוהיו מוציא גוי מקרב גוי... במסות- ניסים שיש בהם נסיונות לה' כמו שבקש פרעה למחר ירד יסתלקו הצפרדעים. אותות - מכת שיש בהם אות וראיה המלמדת עינינו אמונה כמו שאמר משה לפרעה למען תדע כי אני ה' וכן למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ והפלאתי בין עמי ובין עמך.. וכך במכות אחרונות כי אין כמוני בכל הארץ..

ומופתים- ניסים מופלאים כגון מכת ברד אש ומים...

משה מלמד את את ישראל כמה דגשים :

א. אתם ראיתם את אלוךך ישראל כל העם. לכך אל תשחיתו אחרי ע"ז.

ב. לכן אתם בנים לה' .

ג. כל זה עשה לך כי אהב אותך ואת אבותך.

ד. כדי לתת לך את הארץ כדי לקיים את התורה למען יטב לך.

פסוקים מ"א - מ"ט

אז יבדיל משה שלוש ערי מקלט בעבר הירדן המזרחי...

עד פרק ד' פסוק מ' אלו דברי הקדמה לספר משנה תורה המלמד וחוזר על המצוות.

מדוע לימוד המצוות מתחיל בעשיית מצווה? שאלה נוספת מדוע משה מתאמץ לקיים מצווה שלא יכול לגומרה?

משה מלמד את ישראל להתאמץ במצוות גם כשאינו גומרה לדורות הבאים לעמן קיום התורה בישראל. עוד ישראל למדים מכאן כל לימוד המצוות הוא כדי לקיימם בפועל . גדול לימוד המביא לידי מעשה. נעשה ונשמע. לפעמים לבצע זה יותר קשה. משה מדגיש שהתורה נתנה לארץ כדי לקיימה.

פרק ה: עשרת הדברות.

מדוע חוזרים על המצוות שנצטוו עליהם בחומשים כמו עשרת הדברות בחומש שמות?

כ 10 תשובות :

- א. פעמים רבות יש תוספת הסבר.
- ב. חזרה על הנלמד.
- ג. כל חזרה יש בה לימוד.
- ד. כיוון שמשה בסוף ימיו, יותר מקבלים ממנו, כעין צוואה בה אדם מצווה להמשכיות מפעל חייו.
- ה. אחרי מותו לא יוכל לקיים מצוות לכך מצווה שיעשו... כך יהיה לו חלק בהם.
- ו. תורת א"י-זו תורה מיוחדת.
- ז. לפני קיום המצוות בארץ צריך לחזור ולברר אותם. מעבר בין לימוד לעשיה.
- ח. מפי משה - זו תורה שבע"פ.

עשרת הדברות

1. אנכי ה' - מיד שאלנו איזו מצווה יש כאן עשה / לא תעשה?
התלמידים הסבירו יפה שאן כאן מצווה ... אלא מצווה לזכור, לדעת ולהאמין בה' ...
2. לא יהיה ... לא תעשה ...לא תשתחוה...ולא תעבדם... הדגשנו מה הציווי בכל איסור.
3. לא תשא עסקנו בשתי שבועות האסורות פעמיים מוזכר בפסוק "שוא"ע"פ אונקלוס שוא=מגנא,חינם. שוא=לשקרא. הסברנו מהי שבועת חינם, (2 סוגים)ושבועת שקר. דברנו וספרנו מה גודל החומרא של שבועה והבטחה.
4. שבת. עסקנו בשמור/זכור. המיוחדות של דיבור אחד.
זכור=מצוות עשה.(ע"י קידוש)
הבאנו זכירת עמלק ע"י קריאה בתורה. "והימים האלה נזכרים ונעשים" במגילת אסתר ע"י קריאת המגילה.
זכירת יצ"מ בכל יום בק"ש ובברכת גאל ישראל.
שמור=לא תעשה.
5. האם נשים חיבות במצוות עשה שהזמן גרמא? לא.
6. א"כ יהיו פטורות ממצוות זכור את יום השבת!?
למדנו דוגמא ממצוות אכילת מצה שהיא מ"ע שהזמן גרמא שיש מקום לומר שהן פטורות, אך חז"ל למדו שיש קשר בין מצוות אכילת מצה לאיסור חמץ ולכן כל שישנו באיסור חמץ חייב באכילת מצה.
כ"כ כל שישנו בשמור את יום השבת ישנו בזכור את יום השבת.

עוד דברנו מי אסור במלאכה? אתה בנך... עבדך וחמורך.

בנך הקטן חייב ...? הרי הוא פטור ממצוות? (חינוך זה חיוב אחר מדרבנן)
הסברנו כל מקום שהקטן עושה **בשביל** אביו או **ע"י בקשה** וציווי של גדול צריך למנוע ממנו.
אע"פ שאינו בגיל חינוך. אפי' בגיל חצי שנה.

עבדך =מדובר בעבד כנעני. עבד עברי ברור שחייב בכל המצוות.

חמורך = אסור שבהמתך תעבוד בשבת אפי' ע"י גוי או בשביל גוי האם אסור לו לאכול? מיד התלמידים אמרו שכתוב למען ינוח... ואין לו מנוחה אם אינו אוכל.

5. כיבוד אב ואם.

התלמידים העירו שמצוות כיבוד נמצאת יחד עם מצוות שבין אדם למקום.
ידידיה הדגיש: ברור! ההורים יחד עם הקב"ה יוצרים את האדם.
שלושה שותפים אביו ואימו והקב"ה.
הם עוזרים ושליחים של ה' ...
הזכרנו את הציווי בחומש ויקרא "איש אימו ..."
מורא וכיבוד!

הסברנו מהו כיבוד = עשה

ומהו מורא = יראת כבוד. ל"ת

כיצד לא ישב במקומו...
מדוע כאן אב קודם... ולהפך לגבי מורא?
ללמד ששניהם שוים. (ענה דוד)

פרק ו', ד'- ז', י"א

התחלנו ללמוד את הפרשיה הראשונה של ק"ש.

- ראשית למדנו מהפסוקים את חיוב מצוות ק"ש.
- פעמיים ערב ובוקר.
  - שמע = השמע לאזנך.
  - קבלת עול מלכות שמים = חיוב כוונה בק"ש.
למדנו מהו על מלכות שמים!
מה זה "על" = משא כבוד.
כיצד נראה אדם שיש עליו על. = עצוב עיף מותש.
האמנם כך נרגיש?

למדנו שיש עול שאנו שמחים בו .

נולד לנו תינוק. יש לנו שמחה משפחתית. יש המון עבודה אך שמחים ומרוצים. על = עצב
רק כשהאדם לא חפץ בו. אך אם זו המשימה והחיים שלו, הווא יודע שזה טוב לו ולעולם ודאי
חפץ בתפקיד ובאחריות.
עול מלכות שמים עול נעים ומשמח.

הסברנו את פשט הפסוקים בהם אנו מקיימים צוות ק"ש פעמיים ביום.

שמע ישראל...

מי אומר למי? שמע ישראל מי ישמע...

- מדרש: בני יעקב ליעקב אביהם.
כשבא יעקב לברך את בניו... נעלם ממנו... ולא יכל לגלות להם... אמר אלי יש פסול בבני. (הסברנו
אולי עדיין נשאר פרוד בתוך בני.) מיד ענו ואמרו שמע ישראל (אבינו יעקב) ה' אלוקינו (של כל
אחד מאיתנו) הוא ה' אחד.
- הסבר נוסף מובא בחז"ל לעתיד לבא יאמרו כל העמים לישראל שמע עם ישראל ה' אלוקינו הוא
ה' אחד. יודו כל הגויים. ויאמינו במלכות ה' בעולם.
- ואנו כל יום קורים ואומרים שמע ישראל... על עצמנו ואל עצמנו. ה' שאנו מיחדים אותו הוא ה'
אחד. למרות שיש גוונים רבים בתוך האומה חרדים .... ובעבר 12 שבטים שלכל שבט יש תפקיד
ויעוד שונה מחברו ואף תפילות שונות ... אך כולנו סביב משכן אחד ועובדים לה' אחד.

הזכרנו את דברי חז"ל:

עשרת הדברות הם היסוד והבסיס לכל המצוות בתורה. כל מצווה שורשה נמצא בעשרת
הדברות.

ועשרת הדברות רמוזים בתוך ק"ש.

שאלנו בכיתה איזה מעשרת הדברות רמוזים בעשרת הדברות?

והתשובה לא איחרה לבא:

ה' אלוקינו = אנכי ה'.

ה' אחד = לא יהיה לך ...

בפסוק ואהבת רמוז הדיבר: לא תישא ... אם אתה אוהב... לא תשא את שמו לשוא.

בכל לבבך- גם שטוב לך בלב גם שרע. תארנו בכיתה לפעמים אדם עובד את ה' בזמן שקשה לו
בעת צרה. ולפעמים רק כשטוב לו...

הזכרנו את דברי המשנה ביצר טוב וביצר הרע.

בכל נפשך- בכל חיך בכל גופך.

ובכל מאוּדָד- בכל ממונָד . הסברנו שיש אדם שנותן לצדקה וללימוד (דוגמא בעלמא) תורה וכו' אך הוא עצמו לא לומד לא בעל חסד... לכן נאמר בכל נפשך. וכן יש אדם שהוא עצמו חי חי... אך שכצריך לתת מכספו (חפש אותו בסיבוב).
 לכך נאמר בכל מאוּדָד. כדברי חז"ל יש אדם שממונו חביב עליו מגופו לכך נאמר... ויש שגופו חביב מממונו לכך נאמר בכל נפשך.
 והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך...
 תמהנו האם הדברים שה' מצווה יהיו היום על לבבך? רק היום? מחר לא צריך שיהיו על ליבנו... מיד ענו ואמרו הדברים שה' מצוה היום יהיו תמיד על לבבך.
 לכן צריך להפסיק בין המילים: היום,, על לבבך.
 אך למנו מכאן שה' מצווה אותנו היום= בכל יום ויום. בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים נשמח בהם כדבר חדש.
 אמר אחד התלמידים: כל יום מבינים דברים חדשים בתורה הם באמת חדשים בכל יום ויום.
 "וְשִׁנְתָם לְבָבָם וְדַבְּרָתָם בְּשִׁבְתָם בְּבֵיתָם וּבְלִקְתָּם בְּדַרְוֹ וּבְשִׁכְבָתָם וּבְקוּמָתָם"
 בס:

1. בקריאת שמע, מצוות ק"ש.

2. ומצוות לימוד תורה.

"וקשיתם לאות על ידך... מצוות תפילין. א. התלמידים קפצו ואמרו קודם תפילין של יד..."

ב. קושרים אותם: את הפרשה הזו פרשה ק"ש. וכן שאר פרשיות תפילין.(4).

ג. על ידך: קושרים את הפרשיות על היד וכנגד הלב= כדי שמעשינו בידיים ורגש האהבה בלב יהיו לרצון ה' וקיום המצוות.

בין עיניך = על הראש כנגד בין העיניים ללמד שהמחשבות והחכמה והשכל היו לתורה וקדושה. וכתבתם= מצוות מזוזה.

פסוקים י'- ט"ו.

והיה כי יביאך אל הארץ...השמר פן תשכח...

בפסוקים אלו יש אזהרה לשכחת שם ה'. אך לפני כן יש תאור שישראל יקבלו ארץ אשר לא בנית ועצים אשר לא נטעת... על מגש של כסף.

הסברנו: דוקא ע"י קבלת הארץ בשלמות על מגש של כסף עלול האדם לשכוח מי הנותן. משום שאין קבלת הארץ בעקבות שמירת המצוות כשכר.

הבאנו דוגמא מאדם הראשון שלא צמחו צמחים עד שהרגיש שחסר לו והתפלל, כך ידע שמאת ה' הייתה זאת.

פסוק י"ה

"וְעֵשִׂיתָ הַיֶּשֶׁר וְהַטוֹב" כאן יש ציווי לעשות לפני משורת הדין. לפעמים יש מקום לעשות...

סיפרנו מהגמ' בבא מציעא פג רבה בר בר חנן תברו ליה הנהו שקולאי חביתא דחמרא שקל לגלימייהו אתו אמרו לרב אמר ליה הב להו גלימייהו אמר ליה דינא הכי אמר ליה אין **[משלי ב-ב]** למען תלך בדרך טובים

פסוקים כ'- כ"ה

{כ} פִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֵךְ מָחָר לֵאמֹר מַה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲתָכֶם:

הזכרנו שכנגד 4 בנים דברת תורה. איזה בן שואל כאן את השאלה. חשבו התלמידים:

הצביע אילן האהוב ואמר: זה בן רשע שאומר אשר צויה **אתכם**...הוא כביכול לא מצווה.

כאן למדנו שיש תשובה גם לבן רשע. יש מצווה לדאוג וללמד ולקרב גם אנשים רחוקים.

כיצד מה נאמר להם?

א. כ"א כ"ג-סיפור יצ"מ=כאן יש שורשי האמונה והשגחת ה', כוחו וגברותו. כך למד פרעה למען

תדע כי אני ה', אני ה' בקרב הארץ. ... ה' מנהיג ושולט מארץ ומטה, דצ"כ. מעל פני הארץ,

עד"ש. אף על גורמי השמים וכוחות הטבע, באח"ב.

ב. כ"ד-המצוות הם לטוב לנו. הם טובים לנו ונותנים לנו חיים.

ג. כ"ה - ולך תהיה צדקה. יש שכר על המצוות.

פרק ז' א'- י"א
היחס לז' עמי כנען.

❖ החרמת עמי כנען.

לא תחנם 1. אל תתן להם חן יופי וחשיבות. 2. אל תתן להם חניה בקרקע איסור מכירת חלק מא"י ...
נ.ב.

פרשת עקב

פרק ז פסוקים י"ב - ט"ז

ע"י שמירת המצוות באה ברכת ה' לישראל. פרוט הברכה בפסוקים.

בסיום הברכה יש את הברכה ואכלת את כל העמים... ברכה זו מביאה לציווי. לא תחוס עניך עליהם... כי מוקש הוא לך.

הבאנו דוגמאות משאל - השאיר את אגג, שיירת הל"ה, וכן השארת יושבי חברון במלחמת ששת הימים...

הזכרנו כל המרחם על אכזרים סופו... זו לא מידת רחמים...

חזרנו להרחיב הסבר רש"י למילה עקב.

פשט: כאשר...

רש"י מוסיף שיש כאן רמז לעקבות. כאשר תשמרו את מצוות שאדם דש בעקביו... תבא אליכם ברכת ה'.

מצוות אלו הם המצוות שנראות קלות ופחות חשובות.

מדוע דוקא ע"י מצוות אלו שהן המצוות הקלות באה ברכה לישראל?

הבאנו דוגמא לאדם שמקפיד על כל דבר וכל פרט לעומת אדם העושה כדי לצאת ידי חובה. (עושה את המינימום)

הסברנו שאדם האוהב את דבר ה' שאלו חייו הוא מחובר לקיום התורה והמצוות הוא עובד את ה' באמד בכל ליבו חשוב לו כלפרט וכל מצווה קלה.

פסוקים י"ז כ"ו

כי תאמר בלבבך רבים הגויים.

1. לא תירא מהם.

2. זכר תזכר את אשר עשה ה' במצרים.

דברנו על ההשלכות של פחד במלחמה. נסיגה, אי יציאה למלחמה, לחימה לא טובה. הזכרנו בכל לחימה יש סיעתא דשמיא. ספרנו על מבצע אנטבה המטוסים הגיעו ל"ענן שחור" אי אפשר לטוס! מפקד הטיסה היה צריך להחליט האם לשוב לארץ (ביטול המבצע) או להמשיך בטיסה (לא ראליו) הוא הרגיש שכל ישראל על כתפיו ונזכר... בקריעת ים סוף ופקד להמשיך כרגיל. המטוסים רעדו כדורשים לצנוח... סיפרנו עוד סיפורי השגחת ה' ממבצע צוק איתן.

בפסוק כ"הנוספת אזהרה פסילךי אלוההם תשרפון באש... לא תחמד כסף וזהב אשר עליהם. הכסף הזה שקשור לע"ז יהיה לך למוקש. סיפרנו על הנצרות הארורה ונסיונותיה במשך 2000 שנה לעקור את שם ה' מישראל.

ע"י הרג וגזרות בספרד, מסעי הצלב. וכשראו שלאר עלתה בידם ולאחר 2000 שנה ישראל חוזרים לארצם...עתה ממשיכים בדרכים אחרות 1. מסיון אך לא עולה בידם. כן לצערנו יש הרבה יהודים שנופלים. 2. דרך חדשה ע"י נסיון להזרים כספים אפילו למוסדות תורה כדי ליצור קשר אהדה ועוד... סיפרנו לפני 15 שנה פנה כומר לכוד הרב אבינר. יש לכומר כ-1,000,000 תלמידים הציע הלה לרב שיארגן מכל נוצרי דולר לשנה (מליון דולר לשנה סכום עצום. במשך 15 שנה... אך הרב אבינר סירב בתוקף = לא תחמד כסף וזהב אשר עליהם.

פרק ה'

פסוקים א'- י"א

מהו תפקיד ויענך וירעביך?

נסיון ומשמעותו ומטרתו.

פרק ה', י"ב עד פרק ט' כ"ב.

פרק ה' י"ב - כ'

השְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח... פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבַעְתָּ וּבָתִּים טוֹבִים תִּבְנֶה וְיִשְׁבְּתָּ : ...הַמּוֹלִיכְךָ בְּמִדְבַר הַגָּדֹל וְהַנּוֹרָא נְחֹשׁ שָׁרְף וְעִקְרָב וְצִמְאוֹן אֲשֶׁר אֵין מַיִם הַמוֹצִיא לָךְ מַיִם מִצּוֹר הַחֲלָמִישׁ : [טז] הַמַּאֲכֶלְךָ מֶן ... וְאִמְרָתְךָ בְּלִבְךָ פְּחִי וְעֹצֵם יָדֶי עֲשֵׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה : [יח] וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הַנּוֹתֵן לָךְ כַּח לַעֲשׂוֹת חֵיל

שאלנו בכיתה מדוע יש כאן אזהרה זו הרי בפרק ו' הזהירנו הכתוב "וְהָיָה כִּי יִבְיָאָךְ ... אֶל הָאָרֶץ ... לָתֶת לָךְ עֲרִים גְּדֹלֹת וְטֹבֹת אֲשֶׁר לֹא בְנִיתָ : ... {יב} הַשְׁמֵר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח

התלמידים פתחו את הפסוקים בפרק ו' ואת הראש... וענו בפרק ו' יש חשש שהאדם ישכח את ה' עקב מתנת חינוך. אדם עלול לחשוב שאין השפע בא מאיתו ית' ח"ו או שהאדם עלול לחשוב שה' זן ומפרנס לכל בלי חשבון ואני יכול לעזוב את דרך התורה ח"ו והברכה באה מכל מקום.

כאן יש סיבה אחרת שעלולה לגרום לאדם לשכוח את ה'.

הדאם הוא הפועל ודרכו באה ההצלחה בשדה בניית הבתים במלחמות והאדם עלול לחשוב לומר אני פעלתי אני יצרתי " כוחי ועוצם ידי עשה לי .... זה נכון שאתה הוא הפועל אך זכר כי ה' אלוקיך הוא הנותן לך כח לעשות חיל.

פרק ט' בא בעקבות שתי אזהרות ראשונות. בפרק זה האדם זוכר מי הנותן לך את הברכה מאת ה' הייתה זאת. ה'נותן לי כי מגיע לי אני עובד את ה' אז...

לכך התורה באה ומזהירה אל תאמר בצדקתי...למה מדוע זה לא נכון? לכך ממשיך משה רע"ה בכל הפרק ומזכיר לעם ישראל את אשר הכעיסו במבר : חטא העגל תבערה מסה ומריבה וחטא המרגלים.

1. "וַיִּתְאַנֶּף ה' בְּכֶם לְהַשְׁמִיד אֶתְכֶם" כל הקיום של ישראל זה בחסד.

2. הבאנו את הפסוק "מי הקדימני ואשלם"

אדם בנה בית ומיד קיים מצוות מזוזה.

אדם בנה בית ומיד קיים מצוות מעקה.

אדם ילד בן ומיד מקיים מצוות ברית מילה.

הוא מרגיש וחושב שהוא ראשית כל נותן לה'. אך בפסוק אומר הקב"ה מי הקדימני? משל לילד שאביו נתן לו הפתעה קטנה : חבילת שוקלד! הבן נתן שורה אחת לאביו. האם יחשוב שהוא נותן לאביו?(בן איש חי)

כל מה שהוא נותן וכל מה שהוא יכול לתת זה מאביו.

התלמידים התפרצו ואמרו כל החיים ה' הוא הנותן. (וכן לגבי כיבוד הורים אדם לא יכול לתת להוריו יותר ממה שנתנו לו שכל קיומו ולידתו מהם.)

לכך אל תאמר בצדקתי נתן לי ה' כל אלה.

"והיה אם שמוע (פרשה שניה בק"ש)

נושא הפרשה כדברי המשנה בברכות קבלת עול מצוות.

הסברנו מהו "לעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם"

איזוהי עבודה בלב= תפילה. מכאן לומד הרמב"ם מצוות תפילה מהתורה.

מהו בכל נפשכם. תפילה בכוונה. שלא יהיה ח"ו בפיו כבדני וליבו רחוק ממני.

על תפילה כזו שליבו רחוק ממני אומר הנביא למה לי רב זבחכם.

היה אדם אחד שנולד בגן עדן וכך עבד את ה'. כיצד הביא קרבן מפרי האדמה אך לא בכל ליבו אלא מהגרוועים. מדוע הוא היה מיואש. הוא חשב הרי גורשנו מגן עדן עכשיו בעולם הזה אין לנו סיכוי להיות צדיקים וטהורים אז לא חשוב מה אני עושה או חשוב העיקר שהביא קרבן בכל מקרה יש לי יצר רע.

לכן הביא קרבן אך הוא לא התקרב לה' ולא תיקן את מעשיו ...

ה' אומר לקין אתה יכול להיות טוב אם תטיב שאת.

אך קין לא מאמין שהוא יכול לחזור להיות טוב.

בהמשך אמר לה' גדול עוונתי מנשא?! = נו תוותר, לי בכל מקרה אני כזה.

המשך הפרשיה

שכר קיום מצוות. עונש בעזיבת התורה.

הדגשנו שיש כאן תהליך בעזיבת התורה בתחילה וסרתם = עזיבת התורה והתוצאה = ועבדתם אלוקים אחרים. (כמו כדור שלג.

לגבי עונש יש הדרגתיות, בתחילה ועצר את השמים משלא חזרו בתשובה ואבדתם מהרה מעל הארץ = גלות.

הזכרנו שאין עונש כליה ישראל אלא גלות זמנית. (וכן למדנו זאת בספר מלכים ולגבי חטא המרגלים.) סוף ק"ש חיוב קיום מצוות בגלות.

היה אפשר להסביר גם בגלות אפשר לקיים מצוות.

אך בסוף והיה אם שמוע יש הסבר מדוע חייבים לקיים מצוות בגלות למען ירבו ימכם וימי ... קיום המצוות בגלות בשביל שיחזרו לארץ ויהיו רגליים בהם. הציבי לך ציונים. הדפסנו

לתלמידים את דברי הרמב"ן בחומש ויקרא פרק כ"ה פסוק י"ח. קיום המצוות בארץ ובגלות הציבי לך ציונים. ...

פרק ט

נושא פרק ט': אל תאמר בלבבך בהדף ה' אלקיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ. ... זכר אל תשפח את אשך הקצפת... משה מרחיב בתוכחתו על חטא העגל וחטאים נוספים.

בכיתה התמקדנו ב...

ויתאנף ה' בכם להשמיד אתכם: ... ויאמר ה' אלי קום רד ... הסברנו את הלשון המיוחדת קום רד.

אין כאן ירידה רק מההר למטה אל העם באופן פיזי. **אלא ירידה ממדרגה בקודש**. עוד הזכרנו את לשון ירידה בחומש בראשית. מספר פעמים מוזכרת ירידה מארץ כנען למצרים. (ויירד אברם מצרימה... וכך אומר יוסף לאחיו עלו ... ורדו... פרק מ"ה פסוק ט' והראיה שיוסף לא מדבר על עליה ממקום נמוך לגבוהה מדברי פרעה מלך מצרים. בפסוק י"ח שאומר לכו לארץ כנען ובואו ... פרעה שכל הארצות שוות ואינו מבדיל בין קודש לחול אינו אומר עלו ורדו אלא לכו ובואו.

יוסף מדגיש ומכנה את ההליכה לארץ כנען בלשון עליה ...

עשו להם מסכה: ... שאלנו בכיתה מדוע מדוע נקראת ע"ז בלשון מסכה?

התלמידים ענו יפה מאוד:

נצח ישראל-קיום ישראל

הָרָף מִמְּנֵי וְאֶשְׁמִידם... וְאֶתְנַפֵּל לְפָנֵי ה' ... הקב"ה אומר למשה הרף ממני ... ומשה לא עוזב את ה' אלא מתפלל. מדוע הרי ה' אומר תעזוב אותי.

הזכרנו את המשל שמביא רש"י משל למלך שכעס על בנו ואומר לאוהבו עזוב אותי ואני מעניש אותו.

המלך רומז לאוהבו להתערב ולהגן על בן המלך!

כך כאן משה מבין שה' רומז לו שיתפלל כדי שתבטל הגזירה. "ואשמידם"

הרי משה לא מונע ולא מתפלל לפני ה' מדוע אומר ה' הרף ממני ?

שאלנו מדוע ה' רוצה שמשה יתפלל ויבטל את הגזירה? הרי בניי חטאו ומגיע להם עונש "ואשמידם"!

כאן למדנו יסוד חשוב מאוד! גם כשעם ישראל חוטא אי אפשר להשמיד אותם! מדוע?

"כי זה העם של ה' "משום השבועה לאבות" התפרצו התלמידים יקרים!

וכך מתפלל משה ואומר :

- א. אל תִשְׁחַת עַמְּךָ וְנִחַלְתָּד
 ב. זָכֹר לְעֶבְדְּךָ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב ...
 ג. שלא יתחלל שמך בגוים- רק ישראל יכולים לספר את שמך הגדול.

פרשת ראה

הראה אני נותן לכם ברכה וקללה .
 מה ה' נותן לנו? את הברכה אם לא תיקח את הברכה הרי נשאר לך קללה.
 מצוות קבלת התורה בכניסה לארץ בהר גריזים ובהר עיבל.

פרק י' פסוק י"ב- פרק י"א , פסוק ט'.
 התמקדנו בפסוק " מה ה' אלוקיך שואל מעמך? כי אם ליראה..."

האם זה מעט? זה נראה המון.

תשובות אפשריות :

1. אחרי שמתחילים מתרגלים .
  2. יש הרבה מצוות תוך כדי החיים.
  3. מצווה גוררת מצווה.
  4. כל עבודת ה' זה לטוב לך .(סוף פסוק י"ב) - כך למדנו הרמב"ן.
  5. כל מצווה בפני עצמה היא מעט.
  6. הדבר תלוי בך.(רש"י הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים)
  7. זה דבר שאתה אתה יכול, לא מבקשים ממך דבר שאתה לא יכול לעשות.
  8. לכך האדם נברא.
  9. לפני שמכירים זה נראה קשה, אחרי שמכירים זה קל.
  10. מי הקדימני ואשלם.
  11. האדם מקבל מאת ה' הרבה יותר ממה שה' מצווה אותו.
  12. יש לך את זה כבר. יש לך לב טוב.(צריך רק לחשוף אותו).
  13. ה' מבקש ממך רק דבר אחד ללמוד תורה ואחר כך הכל יבא מאליו.
  14. צריך רק יראה ואהבה.
- הסברנו כל הסבר בהרחבה.
 בהסבר מספר 14 הסברנו בשני דרכים :

דרך אחת לפעמים אדם מקיים את כל המצוות אך הוא לא שם למשל אדם שעוזר בבית עושה הכל אך הכל עם תלונות ופרצוף חמוץ. קשה להגדיר אותו ילד מקסים שתמיד עוזר בבית למרות שתמיד הוא עוזר בבית. מדוע מה חסר? רק צריך להוסיף יחס טוב, מאור פנים, שמחה. (להוסיף מעט והכל מקבל משמעות).

דרך שנייה להפך! אדם לא עושה ולא מקיים מצוות. חסר דבר אחד והוא יעשה הכל. מה חסר? כבוד אהבה יראה הערכה. אם הוא מעריך ודאי יעשה הכל!

עוד הוספנו את דברי גמ' וכי יראה דבר קטן היא? אלא למה הדבר דומה למי שמבקשים ממנו דינר כסף ואין לו זה נראה לו דבר גדול. ולעומת זה אדם עשיר שמבקשים ממנו דינר זהב ויש לו. זה נראה לו כדבר קטן.

כך עבודת ה' אדם שאין לו ואינו מכיר ואינו יודע ואינו רגיל זה נראה לו דבר גדול...

המשך פרק י"א

המשכנו להסביר מדוע אפשר לכתוב על יראת שמים "מה ה'... שואל ממך" וכי יראת שמים מלתא זוטרתא היא?

בשבוע שעבר התלמידים הביאו הרבה הסברים. חזרנו וראינו שהרבה מהם כתובים בפסוקים בפרשיה. פסוק י"ב = כי אם ליראה. -היחס הוא נותן את כל המשמעות. פסוק י"ג = לטוב לך. כל בקשת ה' בשבילך. פסוק י"ד = הן לה' אלוקיך השמים ושמי השמים - כל מה שיש לך מאת ה' וממך נתנו לך. פסוק ט"ו = רק באבותך חשק- תורה ומצוות הם מתאימים לבני האבות. פסוק ט"ז = ומלתם את ערלת לבבכם. -יש לך לב טוב רק תסיר את הרע (היצר הרע). וערפכם לא תקשו עוד. פסוק כ' = את ה'... תירא ובו תדבק-כיצד נדבק אמרו התלמידים למדנו ואתם הדבקים בה' - הדבק בדרכיו.

פרק י"א ואהבת את ה' ושמרת משמרתו...

התמקדנו בפסוקים א', ח'. בשניהם יש ציווי לשמור את... שאלנו מה שונה בין שמירת המצוות לקיום המצוות. תשובות שהתקבלו בכיתה.

- שמירה = איסור לא תעשה. (כמו שלמדנו שמור וכור)

- לימוד התורה.

- סייג לתורה.

שני ההסברים האחרונים רמוזים בפרקי אבות א', א'.

לימוד התורה רמוז במסירת התורה וכן "העמידו תלמידים הרבה".

ועשו סייג לתורה, מכאן שיש לחכמים לתקן תקנות ולגזור גזרות כדי להרחיק את האדם מהעבודה.

פרק י"ב: קדושת מקדש וקדשיו.

הקדמה לפרק: ביעור ע"ז מהארץ.

פסוק ב' אבד את כל המקומות אשר עבדו ...

פסוק ג' ונתצתם... ואבדתם את שמם.

פסוק ד' לא תעשון כן לה'.

פסוק ה' כי אם אל המקום אשר יבחר ה'...

לאחר הציווי לאבד ע"ז הכולל איבוד מהשורש (אבד תאבדון) ואיבוד שם ע"ז. (בשני אופנים

להחליף את שמות המקומות- כמו שעשו בני גד וראובן, לא להזכיר ולהשתמש בשמות אלו).
 "לא תעשון כן לה' " פסוק זה יש בו שני ציוויים :
 1. לא תעשו כמעשה הגויים (פסוק ב') שמקטרים בכל מקום .
 2. לא תעשון לה' כמו שציוויתו שתעשו לגויים, לאבדם. (פסוק ג')
 הרחבנו באיסור מחיקת שם ה' .
 הבאנו דוגמאות מכתבת סת"ם.
 שאלנו האם מותר לקלף שכבה ראשונה מאבני הכותל כדי ליפות? נשמח לתשובות.
 למדנו שני פרושים אלו ברש"י שמסיים בדברי רבי ישמעאל: וכי תעלה על דעתך שישראל יעשו
 כן לה'? אלא שלא תחטאו ויגרמו עוונותיכם לחרבן . בחטאים שגורמים לנתיצת הקודש יש חטא
 נוסף לא תעשו כן לה'.
 המשך הפרק ההבדל בין משכן שילה ובית המקדש ולמשכן גלגל נוב וגבעון.
 בהם מותרים הבמות.
 מה מותר בבמות?
 איסור אכילת חולין במשכן במדבר אלא יקריבו שלמים.
 והיתרם בכניסה לארץ .

המשך פרק יב

לאחר למדנו על מקום הקרבת הקורבנות, במקום אשר יבחר ה'.
 אנו נגשים לפסוקים ט"ו- י"ט. ופסוקים כ' - כ"ח.
שניהם מדברים לכאורה על אותם ציוויים.

- ❖ היתר אכילת בשר, בכל מקום.
- ❖ איסור אכילת דם.
- ❖ אזהרה לאיסור הקרבת הקרבנות חוץ למקום אשר יבחר ה'.

בפסוקים כ' - כ"ח ראינו שההיתר הוא על בשר חולין. כי ירחק ממך המקום אפשר לאכול בשר חולין.
 לעומת עם ישראל במדבר שהיו **קרובים למשכן** והיו שוכנים איש לשבטו סביב המשכן , היה **אסור להם לאכול בשר חולין**. מי שרצה לאכול בשר היה צריך להקדישו לקרבן שלמים, בא בטהרה למשכן מקריב קרבן שלמים, חלק עולה למזבח חלק לכהנים והבשר היה אוכל בקדושה וטהרה.

[כא] "כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלוקיך ... וזבחת מבקרבך ומצאנך אשר נתן ה' לך פאשר צויתך"

כאשר נכנסו לארץ ישראל והיו שוכנים איש בנחלתו רחוק ממקום המקדש . הותר להם בשר חולין.
 אם כך מה אנו למדים מפסוקים ט"ו - י"ט קראנו יחד את רש"י.
 בעקבות שלמדנו בפסוקים ה' - י"ד איסור הקרבת קרבנות מחוץ למקום המקדש.
 התורה באה (בפסוקים ט"ו- י"ט) להתיר אכילת קרבנות שנפל בהם מום ואינם ראויים עוד להקרבה על ידי שפודים אותן . קדושת הקרבן עוברת לכסף ויקנו בו קרבן . והבהמה יוצאת לחולין.

עוד הדגשנו כאן מלשון הפסוק **וזבחת...כאשר צויתך** שיש ציווי כיצד שוחטים. הלכות שחיטה לא כתובים בתורה שבכתב. אך כאן כתוב שיש ציווי על דרך הזבחה= שחיטה.

איסור אכילת דם .

הדם הוא הנפש. לכן אסור באכילה נפש הבהמה לא לאכילה אלא עולה על המזבח בקרבנות.
דם הבהמה אינו צריך כיסוי.
 על הארץ תשפכנו כמים.
 את דם הבהמה אפשר לשפוך כמים ולא צריך לכסותו , אין מצוות כיסוי הדם כמו בחיה ועוף שצריך לכסות בעפר.

סוף פרק י"ב איסור לעבוד את ה' כדרך שעובדים הגויים את אלוהיהם. אלא כאשר ציך ה' לא תוסיפו לא תגרעו.

פרק י"ג: איסור ע"ז.

ב' - ו' איסור לשמוע לנביא המנבא לעבוד ע"ז.
לא תשמע לו אע"פ שהוא אדם גדול, **נביא** אפילו **נותן מופת**.
כיצד ה' נותן לו יכלת לעשות מופת? כי ה' מנסה אתכם.

ז' - י"ב מסית ומדיח.

לא תשמע **אפילו לאדם שהוא בן משפחתך** הקרובה אליך.
לא תרחם ותחוס עליו, אין כאן דין ואהבת לרעך... ולא מצוות לא תעמוד על דם רעך.
דגש: למרות שהוא קרוב אליך.

דין עיר הנדחת

אע"פ שרבים הם לא תלך אחריהם. ולא תשמע אליהם. רבים לרע אין זו דרך נכונה.
עוד הדגשנו בדין עיר הנדחת:

- ❖ החרמת כל העיר גברים נשים וטף גדולים וקטנים אפי' ממון.
- ❖ לא ידבק בידך מאומה. - אפי' דבר קטן למזכרת לאט לאט מפשיר אותך וסלידתך מע"ז...
- ❖ אנשים שעובדים ע"ז נקראו אנשי בליעל = בלי על, בלי אחריות בלי עבודה בלי להטיב.
- ❖ ונתן לך רחמים ורחמך = זה חסד להחרימם, והמחירימם לא יעשה אכזרי הבטחה שישאר לב המחירימם רחום ולא ידבק באכזריות.

פרק י"ד

בפרק יד אנו מתחילים ללמוד מהו עם קדוש מיהו עם ישראל.
עד כאן בחומש דברים משה מזהיר מפני עזיבת התורה וחוקות הגויים = ע"ז.
אך מי אנו? מה ההפך מעזיבת התורה?
בנים אתם לה' לא תתגודדו... כי בך בחר ה' להיות ... סגולה מכל העמים.
איסור לא תתגודדו ולא תשימו קרחה בין עינכם למת.
איסור לא תתגודדו = לא יעשה שריטות בגופו על אדם שמת.
אונקלוס = לא תתחממו = איסור כעס ועצבים (שגורמים לאדם לשרוט עצמו על מת)

מדוע ישראל מצווים על אזהרה זו?

רש"י אתם בנים של ה' צריכים להראות יפים ונאים. - כבוד ה'.

התלמידים הוסיפו להסביר **מדוע הגויים עושים כך על מת.**

- ה' (או האלוהים שלהם) עשה לנו רעה כך נעשה לו. = כעס על מי שלקח את הנפש. או נקמה.
- להראות שהם כמו האדם שנגמר! - סוג של אבדון יאוש.

ביום חמישי הבאנו את המפרשים הרבים על פסוק זה:

כלי יקר לא תתגודדו וגו', לפי שהאומות מצטערים.. על דבר אבד אשר הולך ולא ישוב, אבל אתה לא כן כי בך בחר ה' להיות לו לעם סגולה... כך הקדוש ברוך הוא מכניס לאוצר נפשות הצדיקים הטהורות ואינו דבר האבד ולמה יצטער על דבר שיש לו מציאות וזורח הוא שם, ורק הערב שמשו בעולם הזה.
ספורנו בנים אתם ... שאין ראוי להראות תכלית הדאגה והצער על הקרוב המת כשנשאר קרוב נכבד ממנו במעלה ובתקות טוב. לפיכך אתם בנים לה' שהוא אביכם קיים לעד אין ראוי שתדאגו ותתאבלו בתכלית על שום מת
אור החיים בנים אתם וגו'. צריך לדעת מה טעם סמך מאמר בנים אתם למאמר תתגודדו, נראה שנתכוון לומר שבמיתת איש אין אבדה למת אלא הרי הוא דומה לאדם ששלח בנו לסחורה לעיר אחרת ולימים שלח האב אחר בנו ואין העדר הבן אלא מן המקום שהלך משם אבל על כל פנים ישנו.

ואדרבה בטוב לו שחזר הבן אצל אביו שהוא מקור החיים וטעם בנים. אחר שתדעו שאתם בנים לשם והוא אוהב אתכם יותר מהאב לבן אל תתגודדו על כל מה שיעשה כי כל אשר יעשה לטוב הוא ואם לא תבינוהו כאשר לא יבינו הבנים הקטנים מעשה אביהם רק יסמכו עליו כן תעשו גם אתם כי עם קדוש אתה ואינך כשאר כל הגוים על כן לא תעשה כמעשיהם.

רמב"ן ולפי דעתי כי טעם "עם קדוש" הבטחה בקיום הנפשות לפניו יתברך יאמר אחרי שאתה עם קדוש וסגלת ה'.

הבדלת ישראל לקדושה בלב וגם בפה וטעם הסמך פרשת לא תאכל כל תועבה כי אתה עם קדוש בלב ובפה ותהיו מובדלים מן העמים. - אבן עזרא ;

איסור מאכלות אסורות

הבאנו את דברי הכלי יקר מחומש ויקרא.

שם מתחילה פרשת מאכלות אסורות בפסוק ויבר ה'... לאמר **אליהם**. לישראל! שם שולל את טעם האיסור לעמן בריאות הגוף וראיתו הגויים אוכלים ובריאים. אלא רפואת הנשמה אותה יש לישראל. משל לרופא שנכנס לבקר שני חולים לאחד אמר אכול ושתה כל מה שתרצה ולשני אמר ארל תשתה יין הזהר מהקור ... שאלוהו: מדוע לזה התרת את אשר לשני אסרת? א"ל לשני יש תקות חיים אם ישמר. לראשון ממילא ימות ... כך העכו"ם שאינן לחיי עה"ב כירק עשב התיר להם את הכל אבל ישראל שהם לחיי העה"ב צוה להם זאת החיה אשר תאכלו.

פרק ט"ו

החל מפסוק יט: מצוות בכור בהמה.

טעם קדושת בכור אדם ובכור בהמה.

כאשר ה' הכה כל בכור בארץ מצרים מבכור אדם עד בכור בהמה. (הסברנו מדוע הוכו גם בכור השבי, השפחה, ובכור בהמה). ופסחו דלג על בכורי ישראל להיות לו. הוקדשו בכורי ישראל. (אדם היה צריך לעבוד את עבודת המקדש אך עקב חטא העגל עבודה בכהנים לכך בכור אדם נפדה.)

פטר חמור נפדה בשה. ובכור בהמה טהורה קרבן לה'

הבכור ניתן לכהנים הוא קרבן שלהם רק להם נאכל. (הזכרנו את המשנה בפסחים קרבן פסח שנתערב בבכור) איסור עבודה בבכורות.

מדוע כתוב בפסוק כי "שנה בשנה"? מצוה להקריב בשנה ראשונה.

אולי יפסל אם לא הקריבו בשנה ראשונה? (כקרבן פסח)

לכך הוקש בפרק י"ד פסוק כ"ג למעשר שני. מה מעשר שני שנה בשנה אך לא מעכב כך בכור.

בכור שהומם יוצא לחולין - ממון כהן.

שוב אנו נפגשים באזהרה "רק את דמו לא תאכל על הארץ תשפךנו כמים"

למדנו מדוע נצרכת אזהרה זו ג"פ בבשר חולין, בקרבנות שנפסלו הוממו ויצאו לחולין ע"י פדיון, ובקרבן בכור.

נאסר בקרבן שהומם ונפדה - היה אפשר לחשוב כאן הותר כיון שפדיתי אותו.

גם בחולין נאסר - למרות שאינו קרבן. היה אפשר לחשוב בקרבנות נאסר שדמם למזבח.

אף בבכור הוצרך הכותב לאוסרו שלא תאמר בכור שהומם מותר באכילה ללא פדיון - אולי גם

דמו יותר. (רש"י)

פרק ט"ז

א' - י"ז מועדי ישראל.

דגשים בכיתה.

פסוק א' "שמור את חודש האביב" כאן נצטוונו לדאוג שפסח יהיה באביב כיצד עושים זאת?

קובעים את השנה ע"פ השמש שהרי עונות השנה הם לפי היקף כדור הארץ את החמה. אך לעומת זאת בספר שמות י"ב החודש הזה לכם ראש חודשים. = כאן נצטווה משה לקבוע חדשים ע"פ הירח.
(אכן אי אפשר לכלכל את שני החשבונות .
לכך הנצרות קובעת את השנה ע"פ השמש אמנם חשבונותיהם קבועים ביחס לעונות השנה אך חודשיהם לא קשורים כלל למחזור בירח והיקפו סביב כדור הארץ. מדוע יש להם 12 חודשים? מדוע יש בכלל חודשים?
ולעומתם האיסלם קובעים את לוח השנה לפי מחזור הירח. מוזר לראות את חגיהם משוטטים בכל עונות השנה פעם חג הפסחא שלהם באביב פעם בחורף ...)
כיצד נקיים לוח שנה גם ע"ם הלבנה וגם לפי שנת חמה?
תשובה . בכל שנה חסרה שנת לבנה 11 יום פחות משנת חמה. לכך עבר את השנים. כל שנתיים שלוש עבר את השנה כך נקבעים החודשים לפי הלבנה ובכל זאת מותאמים לעונות השנה = שנת חמה.

פרשת שופטים

פרק טז

ציווי מינוי שופטים ושוטרים. למדנו עם החשיבות של השופטים והשוטרים.

משפט צדק

לא תכיר פנים מהי הכרת פנים האסורה? מה גורמת? כשהדיין מראה פנים לאחד הנידונים מסתתמים טענות השני...

לא תקח שוחד- פשוט וכי מותר לקבל כסף ולהטות את הדין?

כאן מדובר בשוחד שמעורר עיני חכמים. ודאי שוחד להטות הדין אסור אין זה משפט צדק.

אלא יש כאן איסור גם על שוחד על מנת לשפוט אמת.

מדוע? גם בו יהיה הטיית הדין, א"א שלא יטה ליבו.

סמיכות פרשיות- הסברנו מהי דרך לימוד "סמוכים"

"לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלוֹקִיךָ" –

מדוע מה רע בעץ לנו?

1. שלא יבואו לעובדו. (אילן המתוק)

2. שלא יבואו למקדש בגלל היופי החיצוני. (אמיתי החמוד) אלא בשביל הטוב האמיתי הרוחני.

"לא תקים לך מצבה"

מדוע והרי יעקב אבינו עשה מצבה?

1. אע"פ שהייתה אהובה בימי אבות עתה שנא אותה ה' כיון שהגויים עושים אטותה.

2. מזבח מורכב מהרבה אבנים. ומצבה מאבן אחת- בימי אבות הייתה מצבה אהובה שעבודת הבורא הייתה באופן פרטי כל אחד בפני עצמו פונה לה'.

מיצ"מ ומ"ת א"א לעבוד את ה' אלא דרך עם ישראל כולו. דרך מזבח בנוי הרבה אבנים.

"לא תזבח שור אשר יהיה בו מום"

אף שאין זה מום שנראה לנו משמעותי.

למדנו את תרגום יונתן בן עוזיאל שאיסורין אלו גם על דיינים .

מסביר הספורנו את המשותף לאיסורים אלו: דברים שהם נאים כפי החוש ונמאסים מפני מומם הרוחני.

קראנו יחד את דברי "הכלי יקר" שמביא את המדרש: ששה איסורים אלו היו כתובים על כסא המשפט אשר לשלמה 3 איסורין ראשונים מדברים בעניין המשפט(בצדק תשפט לא תכיר, לא תקח שוחד). אך 3 איסורין אלו: לא תקים מצבה, לא תיטע, לא תזבח מדוע כתובים על כסא שלמה וכי יש להם קשר למשפט?

אלא כיון שנשמכו למינוי שופטים מלמד שדברים אלו פוסלים דיינים.

לכך אסור לדון יחידי(כמו איסור מצבה)

אסור לבחור דיין בגלל יופיו אם אינו ראוי.(כאיסור נטיעת אילן)

וכן אסור למנות דיין עם מום (כאיסור זביחת קרבן עם מום)

עוד למדנו את דברי האור החיים, בעל הטורים, כל הממנה דיים שאינו הגון עובר איסור לא תיטע לך אשרה.

פרק יז

דין עובדי ע"ז פסוקים ב' - ז'.

פסוק ג' "וילך ויעבד אלוהים אחרים" מדוע התורה כותבת אלוהים אחרים? וכי יש אלוהים אחרים?

רפאל זילבר מיד מושיע אותנו בתשובות המחכימות: אין הכוונה שיש ... אלא האלוהים שהגויים עובדים אותם. מיד קראנו את התרגום אונקלוס שמתרגם ואזל ופלח לטעות עממא.

הדגשנו שהתרגום אינו פרוש מילולי אלא מפרש ברוח הקודש. וכאן ראינו יחד שתי המילים הראשונות נראות פרוש מילולי אך את המילים אלוהים אחרים לא תרגם אונקלוס לפי הסבר המילים (אלהא אחרנא) אלא מביא הסבר טעות העמים.

עוד הבאנו הסבר אלוהים אחרים לקוריהם שמתפללים אליהם ואינן עונים כמו שאדם פונה לדוד ומבקש משמעון ... דוד אינו עונה לו כי איננו שמעון. זה משהו אחר.

עוד למדנו את דברי האבן עזרא. אלוהים אחרים: שאדם עשה אותם ולא הם בראו ...

פרק יח: כהונה

הסברנו את תפקיד שבט הלוי כמוביל את רוח הקודש של ישראל באומה לכך כל ענינו בקודש לכך אין לו נחלה אלה ה' הוא נחלתו.

מתנות כהונה אלו מתנות שאנו נותנים לשליחים שלנו לחבר את כל העם אל הקודש והמקדש. למקום בו אנו לא יכולים לעבוד אלו שלוחינו.

המשך פרק יח

לאחר משפט מלכות וכהונה למדנו על נבואה ראשית התורה מבדילה אותנו מן העמים

התורה אוסרת לישראל לפנות אל קוסמים מעוננים מעונן ומכשף...

מדוע האם יש בהם ממש או שאין בהם אלא אחיזת עניים.

למדנו את דברי הרמב"ן ספורנו רש"י וראב"ע.

שתי דרכים יש בחז"ל:

1. רמב"ן ראב"ע: יש בהם אמת חלקית. לטווח קצר ולא לדברים רחוקים, מת חלקית, לקלקל ולא לתקן לכך לא הצליחו חרטומי מצרים להוציא את המכות! וכן לכן חזרת ידו של ירבעם ע"י עידו היא מופת לאמיתת נבואתו.

2. הספורנו וכן רש"י לגבי מעונן אין ביכולתם לעשות דבר אמת אלא אחיזת עיניים.(וכן מסביר הרמב"ן בהסבר שני על מכת כינים!)

הלכות נבואה:

"שלושה מיתתן בידי אדם :

המתנבא מה שלא שמע,
ומה שלא נאמר לו ונאמר לחבירו,
והמתנבא בשם עבודת אלילים.

אבל הכובש את נבואתו,

והעובר על דברי נביא,

והעובר על דברי עצמו,

מיתתן בידי שמים, שנאמר אנכי אדרוש מעמו."

התלמידים הביאו דוגמאות מהנביא :

- ❖ המתנבא מה שלא שמע - הזקן מבית אל שאמר לעידו הביא לחזור ולאכול אצלו!
- ❖ הכובש את נבואתו - יונה הנביא בתחילה.
- ❖ העובר על דברי עצמו - עידו הנביא (בשוגג - עבדו עליו).

פרק י"ט

א-י"ג ערי מקלט :

1. מדוע רוצח בשוגג חייב גלות הרי הוא לא התכוון להרוג?
  2. רוצח במזיד שברח לעיר מקלט האם עיר המקלט תגן עליו העונש מיתה?
  3. כיצד מכינים את הדרך לעיר מקלט?
  4. מהם שלושת התפקידים של הגלות לעיר מקלט? (עונש - כפרה, הגנה מפני גואל הדם, בערי הלויים ילמד להתעדרן להיות זהיר ...)
  5. הוספת ערי מקלט
- כמה ערי מקלט מבדילים בעבר הידרן המערבי?
מתי מוסיפים ערי מקלט וכמה ערים יוסיפו?

י"ד - כ"א דיני עדות:

- עד אחד לא יקום לכל עוון ולכל חטאת.
- למה עד אחד מועיל. (לשבועה בדיני ממונות).
- עד אחד שמעיד לבדו איזה איסור עבר?
- מהו מסיפור על טוביא וזיגוד מכסת פסחים דף קי"ג:
- כיצד פוסקים כאשר שני כיתי עדים סותרות אחת את השנייה? לא מקבלים אף אחת מהן)
- כיצד פוסלים עדות לגמרי? (על ידי עדות על העדים ולא על העדות - עמינו הייתם).
- מה דין עדים זוממים?

פרק כ'

(א'-ט') קריבה למלחמה: במלחמת רשות.

- אל תירא מהם מדוע? כי ה' עמך.
- מהן 4 הדברים אותן עושים הגויים להפחיד ולהבהיל במלחמה? (רש"י פסוק ג')

- מדוע הכהן הוא נואם לפני העם בתחילת המלחמה ולא איש מלחמה? (החוסן והבטחון נובע מאמונה ובטחון שה' הוא הנחלם לך!)
- באלו שתי מילים פותח הכהן את נאומו לאנשי המלחמה ומדוע? ("שמע ישראל" ... כדי ללמד שבזכות ק"ש - קבלת עול מלכות שמים, יכול לבא הנצחון)
- מי הם החוזרים מעורכי המלחמה? (בית, אישה, כרם)
- האם ישבו בבתיהם רגל על רגל? (מסייעים בעורף)
- מדוע הם חוזרים מהמלחמה?
(1. הם עסוקים בבניית דבר חשוב לעם כולו, 2. הם יהו טרודים במלחמה ולא כשירים להלחם {אהרן קלר})
- גם הירא ורך הלבב חוזר מעורכי המלחמה, כצד דאגה התורה שלא יתבייש? (הוא חוזר עם אחרים)
- מדוע נופל עליו פחד? כיון שאינו ירא, ואינו בטוח בה'.

(י' - י"ח) דרך המלחמה

- ✓ קריאה לשלום - מה דין עיר שרוצה שלום? עבדים + מס.
- ✓ מדוע זה טוב? (כמו בימי שלמה הגוים ידעו מהו הטוב שנותן ה' ע"י ישראל לעולם ומעלים לו מס ובאים לבקש את ה')
- ✓ אלו עמים אין לקרא להם לשלום? (עמי כנען! - היום אין זכר מהם {רמב"ם})
- ✓ בל תשחית - מתוך המלחמה אדם עלול להגיע לאכזריות והשחיתה - לכך התרה אוסרת השחיתה.
- ✓ איסור השחיתה אינו רק בעת מלחמה, אלא בכל מקום.

פרק כ"א

א' - ט' עגלה ערופה.

- א. מדוע לוקחים דוקא עגלה שלא עלה עליה על?
- ב. מדוע עורפים את ראשה? (רמז: שאדם נהרג ולא מילא את חייו ותפקידו)
- ג. מדוע אומרים השופטים ידינו לא שפכו את הדם...? (1. יש אחריות לצדיקים על סביבתם אחריות מעשית ורוחנית. 2. שלא ראוהו ושלחוהו בלא ליווי ומזון.)
- ד. מדוע דווקא בנחל איתן? (הוא כמו נחל איתן שלא צומח ממנו דבר.)
- ה. אחרי שקיימו מצוות עגלה ערופה... מצאו את הרוצח האם יעשו לו כדינו? (פסוק ט')

פרשת כי תצא

המשך פרק כא:

אשת יפת תואר

הקדמה:

תאור מלחמות עם הגויים.

למדנו כי מנהג הגויים להביא למלחמות את כספם וזהבם ולקשט את נשותיהם מדוע?
כדי שיהיה להם על מה להלחם הרי אין להם מטרה במלחמה אלא כסף וזהב... וכבוד.
עוד אמרו התלמידים כדי להחטיא את ישראל לדוגמא מלחמת ישראל חטא בנות מדין. (עצת בלעם)

בעבר שהיה עם כובש את יריבו היה לוקח את כל ממונו הטף והנשים בשבי . מצב השבויים היה = התעללות.

האם התורה מתירה לפגוע בשבויים? לא "וְחִשְׁקֶתָּ בָּהּ וְלִקְחֶתָּ לָךְ לְאִשָּׁה" כאשר יש לאדם חשק התורה מתירה לאדם לקחת אותה לאישה. וח"ו לא לפגוע ולנצל את השבויים.

הדגשנו ש"חשק" זו תאוה שללית וגסה.

לקיחה לאישה היינו שתהיה מקודשת לו כדת משה וישראל , ע"י גיור + קידושין + חופה.

כיצד יקח אותה לאישה? הסרת היופי החיצוני.

ראשית מסירה מעליה את: שער ראשה צפורניה ושמלת שביה . כדי לברר שהוא חפץ בה באמת ולא רק חשק גס.

שאלות שעלו בכיתה: מי ירצה להתחתן עם נכריה? מדוע להתחתן איתה בסוף היא תחטיא אותו כמו שמלה שנשא את בת פרעה?

הסברנו: אמת, אם יעלה הגיור יפה ותהיה בת ישראל כשרה ... ונישואיה היו מתוך שחפץ בה (ולא חשק בהמי) מתברר שה' עורר את האדם לרצות אותה כי יש לה נשמה שקשורה לעם ישראל. איך יכול להיות שיהודי ירצה נכריה?)

אך במקרה שרצה אותה בגלל היפי החיצוני. ולא התגיירה מתוך רצון להתקרב לתורת ישראל אלא בגלל סיבות חיצוניות. יכולה להיות כמו "בת פרעה" ולא יצליח השידוך הזה **ובסופה להיות שנואה ולה בן סורר ומורה** ואם לא יקיימו בו דין סורר ומורה יהיה ליסטים ויהיה **בו חטא משפט מוות**. נלמד מתוך סמיכות הפרשיות.

משפט הבכורה:

הרחבנו כיצד תורת הירושה ע"פ תורת ה' תמימה. דין הבכור. מדוע יעקב ירש את הבכורה ולא עשיו בעקבות הערתו החשובה של אורי. ג.

ו... לא יוכל לבקר את בן האהובה ע"פ בן השנואה.

בן סורר ומורה:

דגשים שהדגשנו בכיתה. תוצאה של בן שנואה. מדוע עונשו כ"כ חמור למרות שלא חטא בחטאים שענשם מיתה? ע"ש סופו מוטב שימות זכאי ולא ימות חייב.

לא תלין נבלתו על העץ. כי קללת אלוקים תלוי. סמיכות פרשה זו לבן סורר , התורה מלמדת אותנו ומראה לנו את המקום אליו עלול בן סורר להגיע.

מדוע לא ילין אתו על העץ? כי קללת אלוקים תלוי. ראינו בכיתה את דברי האונקלוס + רש"י . אונקלוס - **ארי על דָּבַב קָדָם ה' אֶצְטָלַב** - זה מזכיר ומנציח את אשר חטא לה' ויש בזה חילול ה'.

רש"י - זלולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו, וישראל הם בניו, משל לשני אחים תאומים, שהיו דומין זה לזה, אחד נעשה מלך ואחד נתפס ללסטיות ונתלה, כל הרואה אותו אומר המלך תלוי.

(אפשר להרחיב עם הבנים בבית ולהביא את פרושם של הרמב"ן ואבן עזרא. חילול הארץ, אדם תלוי גורם רעה לסביבתו.)

השבת אבידה

הדגשנו שלשון הכתוב "לא תִרְאֶה ... וְהִתְעַלְמֶתָ" היה יותר נראה לומר כי תראה השב... אלא ללמד שיש פעמים שאתה מתעלם. כגון זקן ואינה לפי כובדו או כהן שמצא אבידה בבית הקברות.

השב תשיבם - דאג שתהיה השבה . ובמקום השבת האבידה והטיפול המציאה עולה כסף שלא יהיה שווה למאבד לשלם את הוצאות הטיפול . המוצא ימכור את האבידה ויחזיר את הכסף למאבד .

פרק כב

טעמי מצוות שילוח הקן

למדנו את דברי הרמב"ן שמביא שני טעמים .

1. כי הטעם לבלתי היות לנו לב אכזרי ולא נרחם. 2. שלא יתיר הכתוב לעשות השחתה לעקור המין

מוסיף הרמב"ן אלו הטעמים של גם של מצוות "אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד"

מצות מעקה

איסור סכנה בבית, לאו דוקא מעקה הבאנו עוד דוגמאות לסכנות בבית. כמו חשמל...

כלאי כרם ושדה.

הסברנו את איסור זריעת זרעים ליד גפן. ואם זרע או קיים תקדש המלאה = היבול נאסר.

מיד קפצו ממקומותיהם" איך אוכלים אפרשזיף?

באילנות יש רק איסור הרכבה. ואין הפרות נאסרים. שאלנו האם מותר לנטוע אילן מורכב או להשקותו?

ספק כלאיים כמו פרות הדר יש מקום להתיר. ודאי כלאיים אסור לנטוע וי"א אף שחייב לעקור, יש מקילים וסוברים שאיסור השקעה וקיום רק בשלבי איחוי ההרכבה- בטיפול וההשקיה אתה מסייע והרכבה, אך לאחר האיחוי אין איסור. וכל אחד יעשה שאלת חכם (רבו).

איסור לא תחרוש בשור וחמור יחדו.

טעמי המצווה: צער בע"ח מצטערים בחברת שאינם בני מינם.

או כוחם אינו שווה או שאחד מעלה גרה השני מצטער.

עוד יש מביאים משום איסור בהמתך לא תרביע כלאיים.

איסור שעטנז

טעמו? חוק. על ידי חוקים = מצוות שאין אנו מבינים טעמם, אנו מראים שאנו מקימים את מצוות ה' בשלמות לא משום שהם נראים לנו נחמדים וטובים... אלא משום שזו מצוות ה'! (הרחבנו)

בכל זאת יש מקום ללמוד שהתורה מלמדת אותנו להבדיל בין צמר מהחי ובגד מצומח. אע"פ שמותר לאדם להשתמש בבע"ח אך יש מקום לדעת ולהרגיש את ההבדל בין הנאה לאדם שבאה על חשבון בע"ח לעומת הנאה שבאה לאדם מהצומח שאינה על חשבון בע"ח.

(אף איסור בשר וחלב אפשר להסביר כך.)

מצוות ציצית = גדילים תעשה לך...

זכרון בבגד לכל המצוות.

סמיכות פרשיית ציצית לאיסור כלאיים באה ללמד בזמן שיש תכלת בבגד פשתן מותר להטיל את חוטי התכלת בבגד צמר. למרות שהם כלאיים.

סמיכות הפרשיות זו לזו, למדנו את דברי רש"י בפסוק ח'

כי תבנה בית חדש. אם קיימת מצות שלוח הקן, סופך לבנות בית חדש ותקיים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים, לכך נסמכו פרשיות הללו

הוספנו להתבונן ולחשוב האם יש קשר בין המצוות שלכך אומר רש"י כאן "מצווה גוררת מצווה.

התלמידים חשבו וענו.

במצוות שילוח הקן האדם דאג שלא יהיה צער בעלי חיים, או דאגתה לקיום של בעל החיים. לכן תזכה לבית ושדה שיהיה לך קיום עוד תזכה למצוות מעקה שבה יש דאגה לחיי אדם.

וכשי לאדם בית כשירחיב יזכה לשדה וצריך להזהר מכלאיים בכרם ובשדה.

ממילא כשיש לו כרם... יחרוש בבע"ח ללא צער לכך נאסר לחרוש בשור וחמור.

לאחר זריעה וחרושה יש יבול ופשתן ליצור בגדים שמור על הבדלה בין צמר לפשתים. זכור בין מה שנלקח מהחי לעומת הנלקח מהצומח.

משנה מסכת בא מציעא כל פרק ב' ותחילת פרק ג'.

הרבה משניות בפרק הרי הם ממש חזרה על מצוות השבת אבידה שלמדנו בשיעורי תורה.

מוציא שם רע

❖ אם אמת היה הדבר והוציאו את הנערה... וסקלוה...

❖ אף מי שהיה איתה נסקל.

- ❖ **רש"י ומצאה איש בעיר.** ...פרצה קוראה לגנב, הא אלו ישבה בביתה לא אירע לה
- ❖ **ואם בשדה ומצא האיש ... והחזיק בה האיש ... ומת האיש ... ולנערה לא תעשה** מכאן אנו למדים לכל התורה- פטור במקרה של אונס. אונס רחמנא פטריה.

פרק כ"ג

האסורים לבא בקהל.

- אשת אביו אע"פ שאינה אימו.
  - כנף אביו - יבמה.
  - מי שהוא פצוע דכא- אינו יכול ללדת.
  - ממזר - הנולד מאיסורי חתנות (שיש בהם כרת)
  - עמוני ומואבי . לעולם
  - שאלות לחזרה מדוע הרי הוא התגייר? כיצד נישאה רות המואביה?
  - אדומי ומצרי.עד דר שלישי
  - מדוע עמוני ומואב נאסרו לעולם ומצרי ואדומי רק עד דור שלישי?
- בכיתה דברנו על כל נושא ונושא. הרחבנו על קדושת ישראל וצניעות הבית הישראלי.

קדושת מחנה ישראל

יצא מהמחנה טמא (קרי) קביעת מקום וכיסוי הליכלוך. - אעפ"כ האזהרה בכל המצוות.
כי תצא מחנה על איב'יך ונשמרת מכל דבר רע
 מדוע התורה מזהירה דוקא במחנה ?

רש"י שעת סכנה

רמב"ן 1. מלחמה זמן עלול לחטא. 2. שלא תסתלק שכינה מישראל- הימתהלך במחנך.
 3. בעבור החטאים הגויים מגורשים מהארץ אם נחטא לא יגורשו 4. שלא יהיה לשון הרע ופרוד במחנה.
רש"י במסכת שבת דף קנ- "וטעמא משום דישראל מהרהרין תמיד בדברי תורה"
ספר החינוך כענין ... כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך והיה מחנך קדוש וגוי, כלומר שנפשותן של ישראל דבקות בשכינה לעולם, וכל שכן במחנה שכלן נקיי הנפש, כי כל הירא מעברות שבידו כבר הלך לו ושב אל הבית, ונשאר הטובים אשר רוח אלקים שוכן בתוכם, וראוי להם לעמד בנקיות, כאשר ידוע ומפרסם, שהנקיות מדה מן המדות הטובות המביאה לידי רוח הקדש.

וגם יש בזה שבח לאמה כי יבואו אליהם מלאכי גוי ויראו מחניהם קדוש ונקי מכל טנוף.

לא תקגיר עבד אֶל אֶדְנֶיךָ

אונקלוס=עבד כנעני מנכרי שברח מע"ז אל ישראל. רש"י מוסיף עבד ענעני שברח מחו"ל לא"י.

איסור קדשה

אונקלוס איסור חתנות עם שפחה כנענית. רש"י איסור מופקרת לזנות. רמב"ן מוסיף איסור על ב"ד שלא יהיו תופעות כאלו בארץ.

לא יהי קדש כנ"ל אונקלוס ורש"י.

לא תביא אֶתְנֶן זֹנָה וּמְחִיר קָלֵב

איסור הבאת קרבן מתשלום על זנות או תשלום עבור כלב.

מדוע דוקא כלב. שהוא עז פנים ומרחיק בין הבריות. אף זונות מרחיקה מחיי משפחה תקינים. לעומת הקרבן שבא לקרב את האדם לאביו שבשמים.(רמב"ן).

מינוי מלך- י"ז י"ד- כ'.

התחלנו עם שאלה האם צריך מלך למה או אולי אסור?

התלמידים ענו תשובה אחת מקצה מזה ותשובה אחת מקצה מזה.

- ❖ לא צריך מלך ה' הוא המלך.
  - ❖ צריך מלך זו הייתה הבעיה בתקופת השופטים "בימים ההם אין מלך בישראל איש כל הישר בעניו יעשה."
  - ❖ ה' הוא המלך אך צריך מלך שינהל את המלחמות בגויים, ובע"ז.
  - ❖ לא צריך מלך למדנו בספר שמואל שישראל חטאו בבקשתם מלך. לאחר שעוררנו את מחשבתם של התלמידים. קראנו שתי פסוקים פרק י"ז פסוקים י"ד, ט"ו. [\(י"ד\)](#) כי תבא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך וירשתה וישבתה בה ואתה תאמרת אשרי עלי מלך ככל הגוים אשר סביבתי: [\(ט"ו\)](#) שום תשים עליך מלך
- התלמידים התבקשו לומר האם צריך מלך לפי פסוק י"ד.
תשובה לא צריך רק אם ישראל מבקשים ...
עתה קיראו פסוק ט"ו (ללא פסוק י"ד)
האם צריך מלך? כן ציווי שום תשים עליך מלך.
כיצד ניישב את שני הפסוקים.
תלמיד א' - מלך זה לא טוב אם ישראל מבקשים לפחות שיהיה מישראל.
יש כאן התחשבות במדרגתם הנמוכה של ישראל. (אמרו בכיתה כמו היתר יפת תואר במלחמה)
תלמיד ב' - כאשר ישראל מבקשים מלך אז הם צריכים זאת. (כמו ילד שמבקש לאכול ביצים/לחם לפעמים זה סימן שהוא צריך את זה לגדילה).
יש צורך אמיתי והתורה מדריכה כיצד נעשה זאת.
עד כאן אנו מבינים שאין חיוב ואין מצווה למנות מלך. זה מותר או רשות.
תלמיד ג' - מלחך ככל הגויים זה לא טוב. אך מלך מאחיד זה חיוב. וכך כתוב "שום תשים".
הרחבנו כך דרך ודרך השלישית שזו מצווה שאלנו למה צריך מלך? לה מדוע חשוב לתורה שיהיה מלך?
האם בשביל כיבוש והתישבות/ בטחון וכלכלה?
קיראו פסוק י"ד וענו על השאלה.
תשובת התלמידים: כתוב וירשתם אותה וישבתם בה ואמרת אשרי עלי מלך.
מצוות מלך באה לאחר שירשו והתישבו בארץ המצווה לא בשביל כיבוש והתישבות.
אז למה צריך מלך אם לא לכבוש.... התלמידים: כדי להלחם בע"ז.
קראנו את המשך הפסוקים עד פסוק כ': ממצוות המלך.
איסורים: לא ירבה סוסים נשים כסף וזהב כדי שלא ישוב מצרים ולא יסור לבבו.
מצוות וכתב לו את משנה התורה וקרא בה כל ימיו. - צריך מלך שינהיג את רוח האומה בדרך התורה ע"פ חוקי ומשפטי התורה.
ודאי יש מצוות מלך! לא ככל הגויים אלא להעמיד את תורת ה' באומה ובעולם.
אין זה תחליף למלכות ה' אלא להודיע את מלכות ה' בעם ובעולם.
רבמ"ן רמב"ם אור החיים ספורנו = יש מצוות מינוי מלך. (רס"ג ס"ל רשות)

פרק כ"ד

כ"א ריבית

דגשים. העוברים על האיסור לוח מלוה עדים וערבים.

דברנו על הלוואות מבנקים.

(עדיף בכלל שלא לקחת הלוואה - לצערי יש הלוואות בין התלמידים וחלקם כבר הרבה זמן לא נפרעו רק לצורך גדול). מהו היתר עיסקה. התלבטנו האם זה מועיל בזמן שאין עסק. (סתם אשראי) או בזמן הפסד שהבנק לא משתתף?

כ"ב- כ"ג. נדר

לא תאחר לשלם נדר עד הרגל. עדיף לא לנדור. חשיבות לקיים את מוצא פיך אפילו שלא במקום נדר וכן למדנו במשנה בבא מציעא מי שפרע מדור המבול ומדור הפלגה הוא יפרע ממי שאינו עומד בדיבורו.

כ"ה, כ"ו אכילה מהסחורה בזמן העבודה. בזמן הקטיף יכול לאכול אל לא לקחת לביתו.

פרק כ"ה

א'-ד' גרושין

ע"י גט כריתות לגמרי. מדוע מגרשה. או מצא בה ערות דבר- חטא. או שלא מצאה חן בענינו. וכי זו סיבה? אם יש קשר טוב ונאמן לא יהיה לו התלבטות! לא יעניין אותו דברים אחרים. במקרה שהתגרשה גם מהשני (מצוי במקרה שמצא בה הראשון ערות דבר אפשר שגם השני...) לא יוכל הראשון להחזירה.

ה'- שלא יצא החתן מביתו כל השנה אפילו לצרכי צבור. במלחמת הרשות. התפקיד שלא עתה הוא להקים את התא המשפחתי. (הזכרנו את החוזרים מעורכי המלחמה שנשארים ומגוייסיים בעורף.)

שלא ימשכן בחובו כלים שעושים בהם אכל נפש. מדוע? מפני תיקון עולם. גם בעל חוב צריך לדאוג לחייו.

ז' - גונב נפש מאחיו. יומת. - הזכרנו שלמדנו זאת בעשרת הדברות.

ח'- השמר בנגע הצרעת - איסור לשוה"ר שלא יהיה צרעת. ואיסור הורדת נגע צרעת מהבגד, בית, או מהגוף.

ט' - וכן זכירת מעשה מרים - כך נמנע מאיסור לשו"ה.

י' - י"ג דיני משכון. - לא תכנס לביתו. מדוע? כבוא השמש תשיבנו לו, מדוע? אי"כ לא יחזיר לעולם?

י"ד - ט"ו ביומו תתן שכרו. מדוע? כי אליו... נושא את נפשו. 1. בעבודה סיכן את נפשו. 2. השכר הוא נפשו קיומו.

ט"ז - לא יומתו אבות על בנים. היכן למדנו פסוק הפוך? (עשרת הדברות) הסבר את הסתירה? כאן שאוחזים מעשה אבותיהם. הסבר נוסף מביא רש"י לא יומתו אבות בעדות בנים...

י"ז, י"ח - לא תטה משפט גר יתום (עני) ברור אסור להטות כל משפט? להוסיף לאו על הטיית דין עני. מדוע? רש"י... קל להטות את דינו.

י"ט שכחה. מה מיוחד במצוה זו? בלא בחירה מקיים מצווה. (יש דעת כאשר אינו חוזר לקחתו)

כ' - כ"ב פאה בזיתים, להשאיר עוללות מהבציר. - מצווה זו מלמדת אותנו לפזר ולהשאיר לנוקקים. אי"כ כיצד אתפרנס? ברכת ה'..

א' - ד' דין מלקות לעובר על איסור לאו. + לא יוסיף - מקור לאיסור הכאה. במספר ארבעים (ולא ארבעים). בתחילה נקרא רשע בסוף הפרשה נקרא "אחיך".

י"ג- ט"ז - לא יהיה לך איפה ואיפה

איסור הונאה וגזל במשקלות. סיפרנו על גדולי ישראל שהיו נותנים יותר במשקל כדי לא להכשל באיסור זה. עוד סיפור על יהודי שהטעה במשקל היה משווק שקיות אוכל. (100 בחבילה) בפועל היו בחילה 90 כך הרויח... כאשר חזר בתשובה וקרא "לא יהיה לך איפה ואיפה" נחרד עך מאוד הרי עבר על איסור אונאה וגזל. חשב ועשה מעתה שם בכל חבילה של 100, 110 יותר בדיוק ערכו העיתונאים סקר מי מחברות שיווק השקיות אוכל הכי נאמן הכי מפרגן כחלק מהסקר ספרו את כמות השקיות בכל חבילה. חלק היו בדיוק חלק לפעמים פחות והוא נמצא יותר מכולם במקום 100 110. לאחר שתוצאות המחקר פורסמו בעיתונות התברך בהרבה לקוחות.

מחיית עמלק-

הסברנו כיצד מקימים את המצווה. ערכנו השוואה לעוד מצוות זכירה וכיצד מקימים אותם. בארנו מעט מהי המצווה הזו למחות את עמלק מדוע? אשר קרך בדרך. הוא הראשון- ראשית גויים, בא בדרך ללא כל סיבה. = אלא הוא שונא ה' ותורתו ועמו בלי סיבה. זה החיים שלו להתנגד להופעת ה' בעולם עמלק נלחם בטוב ובחיים של העולם.

פרשת כי תבא

פרק כ"ו

מצוות ביכורים. הנה מה טוב ומה נעים ללמוד בימים אלו מצוות ביכורים. תחילה בארנו את מצוות קרבן העומר (בט"ז ניסן שהוא בא להתיר לאכול מהתבואה החדשה). לאחר ספירת העומר מביאים קרבן שתי הלחם שהוא מתיר ללקרוב מהתבואה החדשה. זה תחילת מצוות ביכורים.

ביכורים רק משבעת המינים. פרטנו את מצוות ההגדה (פסוקים ה' - י') במה ועל מה אנו משבחים כאשר אנו מביאים ביכורים.

הזכרנו את האיסור "כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה לה" איסור הקרבת חמץ ומתיקות פרי. חוץ מקרבן העומר וביכורים - אך גם הם אינם עולים למזבח.

ביעור מעשרות

בשנה השלישית והשישית. הסברנו שוב את סדר הפרשת תרו"מ וכיצד מבערים מעשרות מהבית. בזמן שיש טהרה צריך לתת כל מעשר לבעליו תרומה גדולה לכהן מעשר ראשון ללוי מעשר עני { בשנה ג, ו } לעני, ומעשר שני (בשנים א, ב, ד, ה) לאכול בירושלים בטהרה. וכן אם יש לו מעות מעשר שני צריך לעלות ולאוכלם בי-ם. היום שאין לנו טהרה פודים מעשר שני על שווה פרוטה ובזמן בעיור מעשרות מאבדים את כסף מעשר שני (זורק לים המלח או מחללו על סוכר וממיסו...)

וידוי מעשר = מבואר בפסוקים י"ב - י"ד - מכאן למדים איסור אכילת קדשים לאונן. קדשים לא אוכלים בצער אלא בשמחה.

פרק כז

הברכה והקללה

למדנו את הברכה וסיבותיה:

אם שמוע תשמע = מה קורה כאשר שומעים וחוזרים ושומעים, מבינים ויודעים יותר טוב, זוכרים = לימוד תורה.

לשמור = לא תעשה

ולעשות = מצוות עשה.

"ונתנך ה' עליו... להיותך עם קדוש... והרי אנו כבר עם קדוש. ממתן תורה אנו ממלכת כהנים וגוי קדוש, עם סגולה.

שאלתו של ידידיה טיירי החמוד.

בכיתה ענו: ע"י הברכה יראו את הופעת עם ישראל כעם קדוש.

"ובאו עליך כל הברכות האלו והשיגוד" - ברכה עד בלי די. עוד הוא בקציר והגיע עת הבציר. וכן בעיר עוד הוא בשמחה א' באה עליו ברכה ב'...

יפתח ה' לך ה' את אוצרו הטוב. הבאנו את הגמ' בבא בתרא כ"ה... מיום שחרב בית המקדש אין הגשמים יורדין מאוצר טוב שנאמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב בזמן שישראל עושין רצונו של מקום וישראל שרויין על אדמתם גשמים יורדין מאוצר טוב בזמן שאין ישראל שרויין על אדמתם אין גשמים יורדין מאוצר טוב

כל הברכה שאנו זוכים לה הרי היא כאין וכאפס לברכה מאוצר הטוב.

הקללה הסברנו פסוק פסוק והוספנו דגשים כדלהלן:

סיבתה אם לא תשמע... לשמור ולעשות. עזיבת התורה מתחלת מאי לימוד תורה כרחבעם בן נבט "לא הכין לבבו לדרוש."

"יפתח אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לֵבָב" הרי אדם שעה כל אשר כתוב בס"ת אך לא בשמחה מדע שייך הוא לכל הפסוקים הללו?

רואים שעבודת ה' הרי היא כאשר האדם חפץ ורוצה בזה זה חלק ממנו ומחיו.

הסברנו ע"י שני אחים שדואגים לאוכל לאביהם. האחד נותן מאכל יקר אך ללא סבר פנים יפות והשני עני נותן מעט אך מכל הלב מי מכבד את אביו יותר מי שנותן הרבה או העני?

והפלא ה' את מכתך ... מכות נאמנות.

מכות מופלאות = מעל הטבע כך יודעם ורואים שמאת ה' הייתה זאת עקב מעשינו ולא תאמר מקרה.

מכות נאמנות כיון שהם מופלאות יהיו נאמנות לשליחותן ויחזירו את העם לדרך ה'.

"וְהִיא פְּאֶשֶׁר שֶׁשׁ ה' עָלֶיְכֶם ... כִּן יִשִּׁישׁ ה' עָלֶיְכֶם לְהַאֲבִיד אֶתְכֶם" האמנם?! קוב"ה יושב להאביד את עמו?!

רש"י כן ישישי ה' את הגויים להאביד אתכם. קוב"ה בצער שישראל חוטאים, יש בוכה כאשר ישראל בצער ובגלות. עימו אנכי בצרה זה לא קידוש ה' זה חילול ה'. אלא ה' ישלח את הגויים והם ברשעותם יעשו בחשק רב את שליחותם.

"וַיִּתֵּן יְהוָה לְךָ שֵׁם לְבַרְזָא" שם בחו"ל וכן אומר יוסף לאחיו אל תרגזו בדרך. בא"י אין חשש שיריבו בניהם מי גרם למכירתו.

וכן איתא בגמ' מסכת נדרים דף כ"א עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלוו ליה תרין בני חוזאי בהדיה, קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי? אמר ליה אין ... כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל ההוא שעתא לא עברינן ירדנא

למדנו מכאן שהמקום הנרמאלי ליהודי זה א"י כאן מתפתח יהודי בצורה הטובה ביותר אם יש יהודי שרוגז בארץ זה מוזר! בחו"ל זה הגיוני.

פרשת ניצבים

פרשיות אלו עוסקות בכריתת הברית בערבות מואב.

אתם "ניצבים" הדגשנו מעלה בניצבים לעומת עומדים. משה מלמד את ישראל שגם אחרי 40 שנה במדבר וכל הקללות אתם ניצבים ברוממות בגדולה. התורה היא מרוממת אותנו מחיה אותנו ונותנת לנו קיום! מדוע צריך לכרות ברית נוספת על ברית קבלת הורה בהר סיני?

כיון שבברית הראשונה חטאו בחטא העגל. (כמו המלכת שאול שחדשו את ההמלכה).

לפני הכניסה לארץ. ✓

גם אחרי הקללות אנו חפצים בברית התורה. ✓

בברית זו יש חידוש, ערבות הדדית שהתחדשה. ✓

ברית גם לדורות הבאים. "ואת אשר איננו פה עמנו עומד היום". ✓

הבטנו בפסוק י"ב "לְמַעַן הִקִּים-אֶת־דֵּי הַיּוֹם לְלִבְכֶם"

בכניסה לא"י ה' הקים אותנו לעם. זו הסיבה שיש ערבות הדדית. וגם לדורות הבאים.

פרק כט

פסוק י"ז

"פן יש בכם איש... שורש פורה ראש ולענה" הסברנו את רש"י ופרוש אונקלוס.

רש"י = שרש מגדל עשב מר ... כלומר מפרה ומרבה רשע בקרבכם

אונקלוס = גבר מִתְהַרְהַר חֲטָאִין או זָדוֹן

הסברנו את הפרושים מתוך מילות הפסוק.

מה הקשר בין מפרה ומרבה רשע בקרבם למילים שרש פרה ...?

וכן באונקלוס מה הקשר להרהור עבירה לשרש פרה...?

עוד למדנו שבמקרה שיש "שרש פרה ראש ולענה.. ויאמר שלום יהיה לי... לא יאבה ה' סלח לי"

וכאשר יראו העמים את המכות המופלאות- שהם על טיבעיים והכל יודעים שהם מאת ה', ידעו לומר על מה עשה ה'

ככה לארץ הזאת... ואמרו על עזבם את ברית אבותם... ויעבדו אלוהים אחרים אשר לא ידעום- שאין יודעים להם מעשה

אלוקות- רש"י. ולא חלק להם"-אלוה שלא הטיב להם, וְלֹא אוֹטִיבָא לְהוֹן"-אונקלוס.

הדגשנו שיש כאן תוכחה לישראל שעזבו ברית אבותם אע"פ שידעו את מעשה ה' ונפלאותיו, ואע"פ שהטיב להם.

פרק ל'

כמו שלמדנו בפרשת כי תבא שהמכות מופלאות ונאמנות. (מופלאות על טבעי- יד ה') ונאמנות שעושות שליחותן

שישוצאות לקללות הם מחזירות אותנו לדבר ה'. הם מופלאות ונאמנות יודעים על ידם שהם מאת ה' בעבור

שעזבו ברית ה' ועבדו אלוהים שלא ידעום ולא חלק להם.

ועתה בפרק ל' נלמד על הנאמנות של המכות שמביאות אותנו לדרך התשובה. יש כאן דרך הדרגתית בשלבים.

למדנו את השלבים שיש בפסוקים. (אין כאן כפילות אלא התקדמות).

- א. וְהִשְׁבֵּת אֶל-לְבָבְךָ - התעוררות הלב.
- ב. וְשִׁבְתָּ עַד ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׁמַעְתָּ. חוזרים בתשובה עד ה' כולל קיום מצוות כמבואר בפסוק. כל החזרה בחו"ל היא עד ה', יש כאן חזרה במצב של ריחוק. מתוך יראה. עדיין לא נכנס לקדושה.
- ג. וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת-שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצָךָ מִכָּל-הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְיָצָךָ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: חייבים סיעתא דשמיא, חזרה לציון = קיבוץ גליות.
- ד. וְאַתָּה תָּשׁוּב וְשָׁמַעְתָּ בְּקוֹל ה' וְעָשִׂיתָ אֶת-כָּל-מִצְוֹתָיו. מתוך הגיעך לארץ הקודש החזרה בתשובה שלך וקיום המצוות יביאו אותך אל ה' בפסוק הבא.
- ה. כדבר ה' אל יעקב והשיבותיך אל... ואהיה עמך. וכך דברי יעקב בצאתו לחרן ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלוקים. בארץ קיום המצוות ולימוד התורה מקבל משמעות גדולה. - כעבודת העבד בארמון המלך.
- ז. פִּי תָשׁוּב אֶל ה'.

פסוקים י"א - י"ג

לא בשמים היא - קיום התורה והמצוות היא בעולם הזה במציאות מתוך החיים בארץ. כך אפשר להגיע לאהבה את ה' ולדבקה בו. פסוק כ'.

פרשת וילך

פרק ל"א

בן 120 שנה אנכי היום לא אוכל עוד לצאת ולבא. ולא מפני זקנותו שהרי כתוב בפרק לד פסוק ז' לא כהתה עינו ולא נס ליחו. אלא כמבואר בפסוק ב' בפרקנו. וה' אמר אלי א תעבר... מי יעבר יהושע. ראשית חזק משה את ישראל בפסוק ו' ולאחר מכאן לעיני כל ישראל ממנה את יהושע למנהיג ומחזק אותו. את ספר התורה נותן לבני לוי בפסוק ט' ולזקני ישראל. כאן הדגשנו 1. התורה לכל ישראל - ויתנה לזקני ישראל. 2. לשבט לוי יש שבט שה' הוא נחלתו. כל כולו בקודש. (ללא נחלה תפקידו עבודת המקדש, לימוד התורה לכלל ישראל.) מעמד הקהל - אחרי ראש השנה יום כיפור חג הסוכות מקץ חג הסוכות בבא כל ישראל תקרא את התורה הזאת גברים נשים וטף. אנשים ללמוד, נשים לשמוע והטף שכו... מדוע להביא את הקטנים? "ויבניהם... ושמעו וקמדו לראות את ה' אלקיכם כל הימים" זו המטרה העיקרית של מעמד ההקהל הילדים במעמד גדול כזה יחקק בלבם הרושם האדיר והגדול של כבוד התורה במעמד של כל ישראל כאשר המלך קורא את ספר משנה התורה. מתבאר לנו גודלה וקדושתה של התורה.

פסוק י"ד

"ויאמר ה' אל משה... קרא את יהושע והתציבו באהל מועד וצצנו" מדוע שוב צריך למנות את יהושע? ❖ כאן נוספת הנבואה "וקם העם הזה וזנה אחרי ע"ז. ❖ בפני משה רבינו יהושע ימלך, ללמד שזה לא בדיעבד. ❖ כך אנו רואים שיהושע זה המשך של משה רבינו. עוד בימי משה מלמד את העם תורה. ❖ פני משה כפני חמה ויהושע כפני לבנה. זה ממש העברת תורת משה. כך גם מוסבר פסוק ט"ו שהעם יעזב את דרך ה' אחרי מות משה. והרי כל ימי יהושע הלכו ישראל בדרך ה' ופסוקים אלו של עזיבת דרך ה' התקיימו רק בימי השופטים? אלא יהושע זה המשך משה רבינו. "כל זמן שהתלמיד קיים רבו קיים."

החלק השני של עשרת בדברות.

לא תרצח, תנאף, תגנב: ע"י שלושה דברות אלו העולם מתקיים כשמקימים אותן באופן חיובי כשם שנאמר בפרקי אבות "על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים" שהם כנגד ג' עברות חמס כנגד גמ"ת, תורה כנגד איסור רציחה, ועבודה זו תפילה שבלב כנגד גילוי עריות.

וכשעוברים עליהם נחרב העולם כשם שנחרב בדור המבול.

שאל דביר המתוק ואמר: אם עברות אלו גרמו לחרבן מדוע ה' כרת ברית שלא יחרב שוב העולם מדוע יש את אות הקשת?

שוב יש בכל מקום רצח...

בקיצור מה השתנה בברית קשת בענן?

ראשית הקדמנו שהעולם לא באותו מצב בו כולם עוברים עברות אלו.

עוד העלנו נקודה למחשבה בכיתה מה נעשה בדור המבול (חוץ מאות הקשת) שלא יחזר העולם למצב של החטא?

תלמיד א. כולם ראו שעברות אלו גורמות עונש גדול ולא יעשו שוב.

תלמיד ב'. הבינו שעברות אלו חמורות.

תלמיד ג. חוץ מאות הקשת הקב"ה קיצר ימיו של האדם שלא יוכל לחטא כל כך.

תלמיד ד' יש שיקום לעולם.

תלמיד ה'. יש את עם ישראל.

הרחבנו בדברי התלמידים היקרים

א. קיצור ימי האדם לא רק באורך תקופת החיים. אלא גם בכוחות החיים. היום אין כח של יצר הרע כמו בעבר. גם כח יצר הטוב נחלש. (סיפרנו על מנשה ורב אשי שאמר לרב אשי אלו הייתה בימי היית רץ לעבוד ע"ז)

אין אנו יודעים מה זה קדושה ... לכך אין לאדם יכולת לחטא כמו בדור המבול.

האם העולם ישאר כך לעולם?

לא מיד אחרי נח עשרה דורות ה' בוחר באברהם דרכו יתקדש ויטהר העולם ע"י עם ישראל! יש תיקון לעולם יש ממלכת כהנים וגוי קדוש! אתם תהיו סגולה מכל העמים להאיר להם את טוב ה' וללמדם תורה יש עם שלומד ומלמד תורה.

היום אין נבואה כוחות החיים לא חזרו שבימי שלמה. אך יחזרו ע"י חזרת עם ישראל לא"י ולבית המקדש.

עוד למדנו את תאור משה רבנו על מעמד הר סיני.

- בקשת ישראל דבר אתה עמנו.
- ודבר ה' מי יתן והיה לבבם זה ליראה אותי כל הימים.
- תאור דבר ה' "קול גדול ולא יסף"
- מהו ולא יסף? שני הסברים אונקלוס ופרוש שני ברש"י.
- **אונקלוס ולא פסק-**
- דיבור רצוף ללא עצירת ונשימה ... לא כבני אדם.
- דיבור הלוך וגובר.
- דבר ה' הולך ונשמע בעולם גם היום ע"י לימוד התורה של ישראל.
- דבר ה' ממשיך לקיים את העולם.
- **פרוש רש"י לא יסף** = לא הוסיף עוד להופיע בעולם במעמד נבואי גדול ופומבי כמעמד הר סיני.

תורת חיים ונבואת משה

עוד התמקדנו בדבר ה' לבניי "אמר להם שובו לכם לאהלכם... ואתה פה עמוד עמדי"

הסרנו שפני מ"ת נאמר לעם אל תגשו אל אישה.

כאן הותר להם לחזור לחיות עם חיי משפחה.

אנו לומדים כאן שמתן תורה מדריך אותנו להתקדש ולקדש את כל העולם ואת כל החיים. (לא

כדברי האומרים שקדוש לא יכול לחיות חיי חברה ומשפחה.)

אך למשה נאמר "ואתה פה עמוד עמדי".

הזכרנו את דברי מרים הנביאה שאמרה מדוע פירש משה מן האישה גם אנו נביאים. ותשובת ה'

אין כמשה וכנבואתו. (מצב נבואי תמידי המילים ולא בחידות.)

למדנו את דברי הגמ' שלושה דברים עשה משה לדעתו והסכים הקב"ה על ידו. שבר את הלוחות

הוסיף יום אחד, ופירש מן האישה. ... ומנין שהסכים הקב"ה? שנאמר ואתה פה עמד עמדי.

=אל תחזר לאהל כמו כל העם.

פרשת האזינו

פרק לב

דברנו על המשמעות של שירה לעומת דיבור סתמי.

התלמידים ענו ואמרו :

חיים , משמעות, פנימי, נותן תוכן . הסברנו ע"פ דוגמאות לאמירה ללא מנגינה או מנגינה שלילית או חיובית כמו בקור טוב תודה סליחה מזל טוב...

מדוע נעשו שמים וארץ עדים? דברנו על תפקדי העדים. מתריעים, מעידים ראשונים למתן העונש, קיום בשטרות ... אף כאן שמים וארץ קיימים לעולם - נתינת תוקף וקיום, והם נותנים שכר למקיימים ועונש...
פסוק ב' יערף כמטר... תיזל כטל -דברי התורה קשים ומחייבים אי אפשר בלעדיהם זה חובה , אך יש בהם נעימות וברכה חיים , טובה, כטל.

פסוק ג' כי שם ה' אקרה הבו גודל...הברכה והחיים ... כאשר קוראים בשם ה' , ונותנים גודל לה'.
 עוד הוספנו מכאן לענות על הברכות קדיש וקדושה ברכו . כאשר עונים להם אנו נותנים גודל לאלוקינו. באנו לחיוב קידוש ה'. כאשר זה המנין בו אני מתפלל יש לי חובה לקדש את ה' ולענות!

פסוק ד' דרכי הנהגת ה' בעולם. הצור תמים- שלם פעלו . נותן שכר לצדיקים (ואפי' למצרים שאמרו ה' הצדיק- שנתנו לקבורה שנא' תבלעמו ארץ)

פסוק ה' שיחת בניו מוגם ... ומשלם ולעוזבים את דרך החיים ולא מתוך חכמה "עם נבל ולא חכם".

פסוק ו'-הלה' תגמלו זאת הלא הוא אביך...הוא עשך

מכאן ואילך יש תאור **מבריאת העולם כיצד "הוא עשך ויכוונך"**. דור אנוש, דור המבול, הפריד את דור הפלגה ויצב (מהם) גבולות עמים עשה מהם 70 עמים כדי שיראל ינהיגו אותם . כי חלק ה' עמו. עם ישראל הם חלקו של ה' בעולם הם "בני בכורי", הם "עם סגולה" של ה', הם "ממלכת כהנים" שיאירו את כל העמים באור ה'.

יעקב חבל נחלתו = יעקב תחילת עם ישראל הוא המשכיות של שלושה אבות כחבל שמורכב משלושה חלקים(הזכרנו בקצרה אברהם = חסד יצחק = דין יעקב = אמת).

ומכאן ואילך תאור ישראל ממצרים לא"י עד פסוק י"ב .

ימצאהו בארץ מדבר = בארץ ילל ישימון... יסובבנהו = סובבם במדבר + סובבם בענני כבוד.

יבוננוהו = מלשון בינה יתן להם בינה = מ"ת. יצרנהו כאישון עינו שמר עליהם כמו עם אישון עינו.

כנשר יעיר קינו כדברי רש"י ע"ש.

פסוק י"ד

י"ד הכניסה לארץ (או עבר הירדן) בארנו ע"פ אונקלוס שהסביר פסוקים אלו על נתינים המלכים הגדולים והחזקים ושללם לישראל. (ולא הסביר את המילים, אלא את המשמעות שוב למדנו שאונקלוס אינו מילון או תרגום מילולי, אלא פרוש ברוח הקודש. רש"י הביא את אונקלוס והוסיף פרוש ובאר את הפסוק על ברכת פרות הארץ.

"שמנת עבית כסית" = מתוך השבע יכול להיות של מצב של שכחת שם ה' , מצב שהזכרנו בחומש ובתים אשר לא

בנית = מתנת חינם. או כי תבנה בתים... ואמרת כוחי ועוצם ידי, או בצדקתי ... או "סתם מתוך פינוק, השמנת

יתר" מתוך השתקעות במותרות זה הפך להיות העיקר שמכסה את כל התורה והקדושה.